

Dietrich von Hildebrand

Házasság – a hűséges szerelem titka

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



Impresszum

Dietrich von Hildebrand
Házasság – a hűséges szerelem titka

Fordította dr. Miskolczy Kálmán Sch. P.
Lektorálta Felsővályi Erzsébet

A fordítás az angol nyelvű kiadás alapján készült:
Marriage: The Mystery of Faithful Love
Sophia Institute Press, Manchester, New Hampshire, 1997

Nihil obstat
Arthur J. Scanlan, S. T. D., Censor Librorum

Imprimatur
Francis J. Spellman, D. D., Archiepiscopus N. Y.
Die 27 Februarii, 1942

© Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az eredeti angol nyelvű könyv magyar fordításának elektronikus változata. A könyv 1997-ben jelent meg a Sophia Institute Press, Manchester, New Hampshire kiadásában. A magyar fordítás és ez az elektronikus kiadás Alice von Hildebrand engedélyével készült (a Bevezetésben külön is üzen a magyar olvasóknak) és az ISBN 978-963-308-110-5 azonosítóval jelenik itt meg. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog Alice von Hildebrand és a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (magyar fordítás) tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

| | |
|--|----|
| Impresszum | 2 |
| Tartalomjegyzék | 3 |
| Bevezetés | 4 |
| Előszó..... | 7 |
| Szerelem és házasság | 8 |
| A szerelem és a szentségi házasság titka | 19 |
| Életrajzi adatok | 30 |

Bevezetés

„A szerelem mennyország, a házasság pokol.” – írta Lord Byron 150 évvel ezelőtt. Nem láthatta előre, hogy e gondolata milyen hihetetlen népszerűsége tesz szert korunkban.

Jelen társadalmunkban a házassági szerelem, a szeretet szépsége és nagyszerűsége annyira elhomályosult, hogy legtöbbször úgy tekintik a házasságot, mint valami börtönt, mint valami hagyományos, unalmas jogintézményt, mely árt a szerelemnek és megnyirbálja a szabadságot.

Férjem, Dietrich von Hildebrand nézete épp az ellenkező volt. Jóval a katolikus hitre való áttérése előtt is mélyen meg volt győződve arról, hogy a házasságban megvalósuló szeretetközösség egyike az emberi boldogság legmélyebb forrásainak.

Világosan látta a jegyesek házasságban való egyesülésének nagyszerűségét és szépségét, amely fizikai egyesülésük útján titokzatos módon egy új emberi személy megteremtéséhez vezet. Azt is felismerte, hogy a szerelem – lényegénél fogva – arra vágyódik, hogy végnélküli, tehát örökös legyen. Ezért az a személy, akiben igazi szerelem van, azt akarja, hogy örökre együtt maradjon azzal, akit szeret, s éppen ezt az ajándékot adja meg neki a házasság.

Ezzel ellentétben az olyan szerelem, melyből hiányzik ez a föltétlen önátadás, a szerelem igazi lényegét árulja el. Az, aki ezt az önátadást elutasítja – vagy aki megszegi azzal, hogy egy másik kapcsolatot létesít –, önmagát csapja be. Összetéveszti az újdonság keltette izgalmat az igazi boldogsággal.

Ez az érzelmi vereségtudat, mely korunkra annyira jellemző, társadalmunk alapjait ingatja meg, s részben a szabadság fogalmának félreértéséből származik. Sokan azért ócsárolják a házasságot, mert nem látják, hogy egy személy akkor is a szabadságát gyakorolja, amikor szabadon leköti magát egy másik személyhez a házasságban.

A házasság e kritikussai azt sem látják, hogy akiben van következetesség és elhűség – melyek az igazi nagy személyiségek lényeges jellemvonásai –, az döntésében híven kitart amellett, amit egyszer elhatározott, még ha az előtte lebegő cél később el is homályosul.

Ami a szerelmet és a házasságot illeti, a „poklot” abban nem a hűség, hanem a hűtlenség eredményezi. A hűség hiánya az embert látszólag szabaddá, de valójában magányossá teszi a sekélyes önkény és a fojtogató önzés csapdájában.

Szemben Lord Byronnal és a közvéleménnyel, valójában éppen a házasság az, amely a férfi és nő közötti szerelem barátja és védelmezője. A házasság adja annak felépítményét, menedékét és azt a kedvező légkört, melyben növekedni képes.

A házasság alázatra tanítja a házastársakat, beláttatva velük, hogy az ember milyen szegényes szeretető. Minél jobban vágyódik szeretetet adni és kapni, annál könnyebben vall kudarcot, és annál inkább segítségre szorul. Szent fogadalommal kötelezi magát, hogy szeretete elég erős legyen ahhoz, hogy szembenézzen az élet viharáival.

Nincs olyan szeretet, mely mentes lenne időnként felmerülő nehézségektől. De – mint Kierkegaard helyesen megjegyzi – a házasság magába foglalja az akaraterőt, a teljes önátadást, a kötelesség és felelősség érzetét, és ezzel képessé teszi a házastársakat a küzdelemre, hogy szeretetük drága kincsét megmentse. A házasság adja nekik azt a fennkölt önbizalmat, hogy Isten segítségével le tudják győzni a nehézségeket, diadalmasan emelkedve ki belőlük. Ily módon, egy formális elemet adva a testi szerelemhez, a házasság biztosítja a szerelem jövőjét, és megvédi a kísértésektől, melyek az emberi élet velejárói.

Egy oly kapcsolatban, melyből hiányzik a teljes önátadás, bármilyen kis akadály vagy nehézség már törvényes mentségnek tűnik a válásra. Mennyire sajnálatos, hogy egy férfi, aki oly elszántan törekszik a mások fölötti győzelemre, meg sem próbálja önmagát legyőzni. Sokkal egyszerűbb feladnia a kapcsolatot, mint harcolnia az ellen, amit Kierkegaard

„kifáradás”-nak hív arra utalva, hogy a beteljesült vágy már nem látszik érdemesnek a folytatásra.

A házasság mindkét felet küzdelemre szólítja fel önmaga ellen annak érdekében, akit szeret. Ez az oka annak, hogy oly népszerűtlen manapság. Nincs igény az emberekben arra, hogy elérjék minden győzelmek közt a legnagyobbat: az önmaguk fölötti győzelmet.

Eltörölni a házasságot – amint Kierkegaard mondja – az „elpuhultak vágya.” Csak a gyávák ócsárolják a házasságot. Megfutamodnak a harc elől, vereséget szenvednek, mielőtt még a küzdelem elkezdődne. Egyedül a házasság tudja megőrizni a férfi és nő közötti hitvesi szeretetet, föléje emelve a mindennapok változó hullámzásainak és hangulatainak. E kötelék ad értelmet annak a váagnak, hogy a mindennapi élet egyhangúságát költészetté és dallá varázsoljuk.

A szentségi házasság

A Házasság – a hűséges szerelem titka című könyvében férjem ezeket az alap gondolatokat tárgyalja, feltárva a természetes házasság értékeit, fontosságát, és bemutatva azt a szerepet, melyet a házasság játszik a hűséges szerelem megőrzésében.

Ugyanakkor férjem azt is felismerte, hogy még a legboldogabb házasságban is a halandó ember – ez az egynapos teremtmény, ahogy Plato mondja – ijesztően véges és korlátolt marad. Következésképp minden természetes házasság szükségszerűen tragikus: sohasem éri el azt az örökre szóló egyesülést, amire természetes hajlama szerint vágyódik.

Amikor azonban férjem a katolikus hitre tért, a házasságnak egy csodálatos új dimenzióját fedezte fel: annak szentségi jellegét, mint kegyelmi forrást. Szent Pál fényt vet a szentségi házasság fennkölt méltóságára, amikor „nagy titoknak” nevezi, és párhuzamba állítja Krisztusnak az Egyháza iránti szeretetével (Ef 5,32). A természetből fakadó szeretet elhalványul összehasonlítva annak a szeretetnek a szépségével, mely Krisztusban gyökerezik.

A házasság mint szentség megadja a hívőknek azt a természetfölötti erőt, amely szükséges ahhoz, hogy „jó harcot harcoljanak” (1Tim 6,12). Minden győzelem, amit együtt elérnek a megszokás, az egyhangúság és unalom ellen, megszilárdítja kapcsolatukat, és szeretetükben új hajtásokat fakaszt.

Tovább menve: mivel kifejezetten szentségileg egyesíti a házastársakat azzal a végtelen szeretettel, mellyel Krisztus szereti minket, a szentségi házasság túllépi a természetes házasság tragikusan véges határait, és megadja azt a végtelen és örök jelleget, amely után minden szeretet áhítozik.

Férjem, aki már addig is a természetes szeretet bátor lovagja volt, a katolikus hitre való áttérése után buzgó védője lett annak a természetfölötti szeretetnek, amely a szentségi házasság alapja. A házasságban megvalósuló hűséges szeretet szépsége és misztériuma iránti lelkesedés készítette őt e könyv megírására.

A könyv története

A Házasság megírásának előzményei 1923-ba nyúlnak vissza, amikor férjem előadást tartott a házasságról a németországi Ulmban, a Katolikus Akadémiai Társulat kongresszusán. Gondolatai nagy visszhangot keltettek.

Előadásában azzal érvelt, hogy különbséget kell tenni a házasság értelme (ti. a szeretet) és célja (ti. a szaporodás) között. Úgy jellemezte a házasságot, mint egy szeretetközösséget, amely csodálatos, isteni elrendezés szerinti célját az élet továbbadásában találja meg.

Jóllehet, az addigi hivatalos egyházi tanítás szinte kizárólag az élet továbbadásának fontosságát hangsúlyozta a házasság elsődleges céljaként, gyakorlatilag az Egyház mindig elismerte a házasság szeretetre irányuló értelmét is. Mindig jóváhagyta azoknak a házasságát is, akik akár koruk, akár más akadály folytán sohasem élvezhették a gyermekáldás örömét.

Tudatában lévén, hogy új utakat tör a házasság értelme és célja közötti különbség hangsúlyozásával, férjem fontosnak tartotta az egyházi hatóság jóváhagyását is. Őeminenciája, Pacelli kardinálishoz fordult tehát, aki akkor a pápai nuncius volt Münchenben.

E jövődó pápa (XII. Piusz) előtt fejtette ki nézeteit, és nagy örömeire megkapta Őeminenciája teljes támogatását.

Pacelli bíboros jóváhagyása és a házasságról tartott előadásának sikere bátorította föl férjemet arra, hogy előadását tartalmilag kibővítve és részletesebben kifejtve egy kis könyvvé fejlessze, amit most kezében tart az olvasó.

Első, német nyelvű kiadása óta a *Házasság*ot lefordították Európa legtöbb nyelvére, és azóta sem vesztett népszerűségéből. Amikor a II. világháború alatt először fordították le angolra, a kritika igen kedvezően fogadta. A könyv nagy népszerűségnek örvendett, négy kiadást érve meg tizennégy esztendő alatt.

Ez a könyv feltárja a keresztény házasságnak mint hivatásnak fönségét, szépségét, ezért – főleg manapság – föltétlenül hasznos mindazok számára, akik méltóan óhajtják megélni a szeretet e nagyszerű misztériumát.

Kempis Tamás szerint „a szeretet igen nagy dolog”. A házasság ugyanúgy.

Nagy örömömre szolgál, hogy e könyv immár eljut a magyar olvasókhöz is, akik a kommunizmus fojtogatásából a liberalizmus vermeiben találták magukat. Remélem, hogy ez a könyv segíti őket visszatérni az egyetlen igaz útra, és a házasság szentségi megalapozásával, a házassági hűség és szeretet megvalósításával járják majd azt végig.

Alice von Hildebrand

Előszó

Korunkra jellemző az egyénnel való szembe fordulás, egyre fokozódó vakság a természet és az ember szellemi mivolta és méltósága felé. Ez a személy-ellenesség főleg a szélsőséges kollektívizmokban és a materializmus különféle változataiban nyilvánul meg. Közülük a biológiai materializmus látszik a legveszélyesebbnek, mert úgy tekinti az embert, mint egy magasabb rendű állatot, melynek egész személyiségét pusztán lélektani elemek határozzák meg. Az ember életét kizárólag élettani szempontból szemléli, cselekvéseit kizárólag biológiai alapon ítéli meg.

Ilyen világnézeti környezetben igen fontosnak tűnik ismételten hangsúlyozni a házasság lelki jelentőségét – és megmagyarázni nemcsak elsődleges célját, ami az életnemzés, hanem elsődleges értelmét is, ami két személy kölcsönös szeretetben való bensőséges egyesülése.

„Magna res est amor!” – „Nagy dolog a szeretet!” Bár ez elsősorban az Isten iránti szeretetre vonatkozik, mégis, Boldog Kempis Tamásnak ez a mondása alkalmazható minden igaz szeretetre, különösen a házastársak közötti szeretetre. Ennek megértése kezd már általánossá válni, és az erkölcs tan teológusai is hangsúlyozzák a szeretet szerepét a házasságban – azt a szerepet, amelyet a múltban egyesek alábecsültek. Túlhangsúlyozva a házasság elsődleges célját – az életnemzést – egyes teológiai tanulmányok szem elől veszítették annak elsődleges értelmét, a szeretetet. A Violet apát indította franciaországi mozgalom tanulmányok, kongresszusok és házastársakkal folytatott lelkigyakorlatok segítségével nagyban hozzájárult a házasság mivoltának mélyebb megértéséhez. Sok fontos könyv, mely Németországban jelent meg ebben a témában, hasonló fejlődésről tanúskodik. Az angol John Martindale jezsuita atya és T. G. Wayne domonkos atya könyvei sem kizárólag az életadás szempontját helyezik előtérbe. Mindezek felül XI. Piusz *De Casti Connubii* című körlevelében hivatkozik a Római Katekizmus egyik fejezetére, mely a házastársi szeretetet tekinti a házasság végső értelmének.

Ezt a könyvet eredetileg németül írtam, még a keresztény házasság értelmének mélyebb vizsgálatára és értelmezésére irányuló fent említett mozgalmak megindulása előtt. Így talán feltételezhető, hogy befolyása – különösen olasz és francia nyelvű fordításai nyomán – megmutatkozott abban, hogy a szeretet szerepe a keresztény házasságban nagyobb nyomatékot kapott.

Eltérőleg a *Tisztaság védelmében (In Defense of Purity)* című könyvemtől, ez a mű kizárólag a házassággal foglalkozik, és a nagyközönségnek szól. Ha ez a fordítás hozzájárul a krisztusi házasság magasztos voltának, mélységének és távlatának tudatosításához – Pál apostol szavai szerint: „Ama Krisztusban való nagy titok” (Ef 5,32) megértéséhez –, akkor elérte célját.

Szerelem és házasság

„Férjek, szeressétek feleségetek, ahogyan Krisztus is szerette Egyházát.” – Szt. Pál

A házasság mint végleges, mindenek közt a legszorosabb és Krisztus által szentségi méltóságra emelt egyesülés nagyszerűségét és szellemiségét Szt. Pál úgy jellemzi, hogy tanításában a házastársi szeretetet Krisztusnak, a testté vált Igének, Egyháza iránti szeretetéhez hasonlítja. (Ef 5,25-27)

A házasság nagyszerűsége

A természetes emberi javak között nincs még egy, amit az Újszövetség jobban magasztalna. A házasság szentsége egyike a hét szentségnek. Abban a megtiszteltetésben részesült, hogy közvetlenül részt vegyen Isten országának megvalósításában. Mindezek önmagukban is utalnak arra a végtelenül nagy értékre, amely a természetben a házasság sajátja, valamint arra a gazdagságra és méltóságra, mely benne kibontakozik. Mielőtt feltárnánk a keresztény házasság természetét, értelmét és szépségét (melyet Szt. Pál „nagy titoknak” nevez, Krisztusra és az Egyházra vonatkoztatva [Ef 5,32]), megvizsgáljuk a házasság lényegét és értelmét a természetben, továbbá különleges jellegét más társulásokhoz és közösségekhez viszonyítva. Csak így érthetjük meg, mi volt az, amit Jézus Krisztus annyira dicsért, és így háríthatjuk el a házasság természete körüli gyakori félremagyarázásokat.

A Szentírás néhány fejezete azzal adja meg a házasság méltóságát, hogy az Isten és a Lélek közötti viszonyhoz hasonlítja. A házasság az utóbbi tökéletlen formája, hasonlóan ahhoz, ahogy az Ószövetség az Újszövetség előképe. Valóban, Krisztus a Lélek jegyesének nevezi magát, és az Énekek Éneke Krisztus és a Lélek egyesülését a jegyesség képében mutatja be.

A házasság legbensőbb lényege a szeretet

Miért választja jelképül a Szentírás ezt a különleges kapcsolatot? Azért, mert a házasság minden földi egyesülés között a legszorosabb és legbensőbb. Sokkal inkább, mint másutt, egy személy fenntartás nélkül átadja magát egy másik személynek. A szeretet tárgya a másik a maga teljes személyiségében, s különleges módon a kölcsönös szeretet a lényege, mondhatjuk veleje a kapcsolatnak.

A szeretet a lélek legbensőbb lényege az Istennel való viszonyban is. Kétségtelenül imádattal és engedelmisséggel tartozunk a Dicsőség Örök Királyának, az Örök Világosság ragyogó fényének. Ő a mi Urunk, és kötelességünk itt a földön minden ügyeinkben Őt szolgálni – fenntartás nélkül. Háromszor kérdezi meg Jézus Pétertől is: „Szeretsz-e engem?” (Jn 21,15) Nemde ezt mondja a Főparancsolat is, mely alapja a Törvénynek és a Prófétáknak: „Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkeddel, minden erőddel és teljes elméddel!”? (Mk 12,30)

A házasság a Lélek és Krisztus közötti egység jelképe, mert hozzá hasonlóan a házasságnak is központja és benső lényege a szeretet. Semmilyen más földi közösség nem alapszik oly kizárólagosan, a maga teljes lényegében a kölcsönös szeretetre.

A barátságban például a közös érdeklődés és a közös élmények játsszák a főszerepet. A szülő és a gyermek kapcsolatában a gondoskodás és a nevelés felelőssége a lényeges. A gyermek szülőhöz való viszonyában ott van a hála és az engedelmisség kötelessége, viszonzásul a védő gondoskodásért.

Az természetes, hogy a családi kapcsolatokat is a szeretetnek kell alakítania és átjárnia. Mégis – bár csak a szeretetre alapozva és annak zászlaja alatt bontakozhatnak ki igazán – az ily kapcsolatok lényege és kizárólagos elve nem a kölcsönös szeretet, mivel a személyes érzést tekintve a szeretet nem része oly kizárólagos módon a kapcsolat lényegének, mint a házasság esetében. Objektív mivoltuk révén nem ugyanúgy és nem ugyanolyan mértékben épülnek a szeretetre.

Másfelől a házasságban mind az alapvető egyéni magatartás, mind a kapcsolat létjogosultsága a kölcsönös szeretetben gyökerezik, és a házasság – titokzatos módon – egy új emberi lény létrejöttét szolgálja.

A házasság két ember csodálatos egysége szeretetben és szeretet által. Később látni fogjuk, hogy a szentségi házasságban ez a szeretet felmagasztosul egy Krisztusban és Krisztusért való titokteljes szeretetközösséggé. De ez föltételez egy kölcsönös, időtálló szeretetet, ami által a házastársak Jézus Krisztust dicsőítik.

A szeretet a házasság elsődleges értelme, elsődleges célja pedig egy új emberi lény életre hozása. A házasság társadalmi szerepe és fontossága az állam számára csak másodlagos. Mindezt jobban megértjük, ha felidézünk a házastársi szeretet sajátos jellemvonásait, félretéve egyenlőre a házasság szentségi mivoltát, egyszerűen csak mint természetes közösséget tekintve.

A házastársi szeretet jellemvonásai

Elterjedt az a téves felfogás, még a katolikusok között is, hogy a házassági szeretet csak abban különbözik a baráti, szülői vagy a testvéri szeretettől, hogy kapcsolatban áll a nemiséggel. Épp ellenkezőleg: meglehetősen független az érzékiségtől. A hitvestársi szeretet önmagában a szeretet teljesen új fajtáját jelenti, melynek legfőbb ismérve a kölcsönös önátadás.

A házastársi szeretet kölcsönös önátadás

Kétségtelen, hogy a szeretet minden formájában valamilyen módon önmagát ajánlja fel az ember, de ez az önátadás itt szó szerint teljes és tökéletes. Nemcsak a szív, de az egész személyiség kerül átadásra. Ha egy férfi és egy nő így szereti egymást, akkor odaadják magukat egymásnak, azonnal, ahogy megszeretik egymást.

A férfi azt akarja, hogy a nőhöz tartozzék, és hogy a nő őhöz; a nő pedig azt, hogy a férfhoz tartozzék, és a férfi őhöz.

Az is kétségtelen, hogy minden szeretet viszonzást kíván, olyat, amely mentes az önzés minden árnyától. A hitvesi szeretetben ott él a törekvés nem csupán az érzelem általában vett viszonzására, hanem oly egyedülálló szeretetre, melynek révén az, akit szeretnek, egész kizárólagos módon ahhoz tartozik, aki őt szereti, amint az utóbbi is ahhoz akar tartozni, akit szeret.

Ez a szeretet egyedülálló egységre törekszik, sőt egy olyan közösség alkotórésze is, melyben két személy olyan szoros egységet hoz létre, mely csak ököztük lehetséges. A hitvesi szeretet olyan viszonyt létesít, ahol mindkét fél figyelme kizárólag a másikra irányul.

A házastársi szeretet a legmélyebb én-te viszony

Személyes kapcsolatok két mélyen különböző formában valósulhatnak meg. Egyesülhet két személy a közös érdek alapján, közösen szemlélve a körülöttük levő világot. Elképzelhető, hogy ugyanazt a magatartást tanúsítják egy személy vagy tárgy iránt: együtt örülnek vagy szomorkodnak, együtt hoznak döntést, esetleg együtt imádkoznak.

Ez „mi” kapcsolatnak nevezhető, amelyben a felek egymás mellett maradnak, együtt járnak, mintegy kéz a kézben.

De fordulhat két ember egymás felé is, megérintve egymást egy mélyreható pillantással, ami lelkük titokzatos egybeolvadásához vezethet. Tudomást vesznek egymásról, elmélkedésük és érdeklődésük tárgyává teszik egymást, belemerülnek egymás lelki világába. Ez az én-te viszony, melyben a felek nem egymás mellett vannak, hanem egymással szemben.

Minden földi közösségben a házastársi szeretet az én-te viszony legnyilvánvalóbb formája. A szeretett személy válik gondolataink, érzelmeink, akaratunk, reményünk és vágyunk tárgyává. Ő lesz életünk központja (legalábbis ami a teremtett világot illeti). Akinek a szíve telítve van ilyen házastársi szeretettel, az nem csak a szerettével, hanem a szerettéért él. Bizonyos, hogy az ilyen én-te viszony legtisztább formájában csak az emberi lélek és mennyei Jegyese, Jézus között létezik. Végeredményben csak Érte kell élnünk, és a házasságban is a két fél együtt Érte él. De a teremtett dolgok világában a házastársi szeretet az egymásért való életet jelenti, határozottan én-te közösséget.

A házastársi szeretet döntést is jelent

Az önátadás, mely a hitvesi szeretet sajátossága (eltérően a barátságtól vagy a szeretet bármily más formájától), ugyancsak megnyilvánul a döntő fontosságú szavakban: „Szeretlek téged.” Lehet, hogy ezt nem mindig könnyű kimondani annak, akit jól ismerünk, akit nagyon kedvelünk, s akit ugyanakkor barátnak is tekintünk. Ugyanúgy nehéz lehet olykor egyszerűen „igen”-t vagy „nem”-et mondani a feltett kérdésre: szeretünk-e valakit? A házastársi szeretet abban is különbözik a szeretet más formáitól, hogy arra a kérdésre, szeretjük-e vagy nem azt a másik személyt, csak egészen határozott „igen”-nel vagy „nem”-mel lehet felelni.

Ily módon ez a szeretet határozott döntést foglal magában, ezzel a szeretettel eldöntjük egy bizonyos személyre eső választásunkat. Az a kifejezés, hogy „szeretlek”, meghatározója ennek a döntésnek. Bármi hozzáadás e szóhoz – például, hogy „nagyon szeretlek” vagy „végtelenül szeretlek téged” – csak kisebbítené az erejét, ahelyett, hogy erősítené.

A házastársi szeretet feltárja egész lényét annak, akit szeret

Az a tény, hogy a szerelem egész hirtelen feltámadhat, sőt megérlelődhet az első találkozásnál, hangsúlyozza a különbséget másféle szeretethez képest. Ebben a szerelemben azonnal és a maga teljességében megnyilvánul a szeretett lény személyisége. Szemünk képes a másik lélekbe sokkal mélyebben behatolni, mint más közönséges alkalommal, amikor figyelmünk számtalan lényegtelen tárgyra szóródik szét, látásunk elhomályosul a mindennapok szürkességétől, és nem hatolunk a felszínnél mélyebbre. Ahogy egy embertársunk iránt érzett természetfölötti szeretetben egy mélyreható pillantással belelátunk a másik személy titkos benső lényegébe, mely minden tökéletlenség, kicsinyesség, beképzeltség és köznapiság ellenére is Istent tükrözi, ugyanúgy a természetes hitvesi szeretetben titokzatosan megmutatkozik az élettárs igazi egyénisége. A mély, titkos értelem, mely áthatja összes adottságait és képességeit, és létének egész lüktetése egy pillantással felismerhető minden gyarlósága ellenére. Úgy is mondhatnánk, hogy megérti azt az isteni tervet, mely ott rejtőzik minden egyéniség megteremtésében éppúgy, mint ahogy a felebaráti szeretet megérti egy szabad, szellemi, az Isten képére teremtett személy egyetemes voltát.

Persze az is igaz, hogy minden szeretet képes a másik személy mélyebb megértésére, igazi lényegének megragadására, gyarlóságok fátylain keresztül is. Mi sem lehetne távolabb az igazságtól, mint az a mondás, hogy „a szerelem vak”. Épp a szeretet az, mely látóvá teszi számunkra a másik hibáit a maguk teljes valóságában, néha még fájdalmat is okozva. A hitvesi szeretet titokzatosan ragyogó egységben állítja eléink a másikat. A maga teljességében mutatja meg a kedvező vonásokat, a másik különleges vonzerejét, mely mindent átjár,

meghatározza egész személyiségét, és melynek vonzását csak az őt kiegészítő személy képes teljesen felfogni és értékelni.

Házastársi szeretet csak férfi és nő között lehetséges

A házastársi szeretet különleges jellegét aláhúzza az a tény, hogy csak férfi és nő között jöhet létre, nem pedig egynemű személyek között, mint például a barátság vagy a szülő és gyermek közötti szeretet.

Tévedés volna azonban ezt a sajátos jellegét a nemiség körére szűkíteni azt állítva, hogy a házastársi szeretet csupán barátság s azonfelül nemi kapcsolat. Ugyancsak felületesség volna a férfi és nő közötti különbséget csak biológiai szempontból nézni, elfeledve, hogy valójában az ember két, egymást kiegészítő alapformáját testesítik meg.

Annyi bizonyos, hogy mind a férfi, mind a nő előtt ugyanaz a végső cél áll: Krisztusban újjászületni, és szent életükkel Istent dicsőíteni. Mégis, férfi és nő az ember két különböző formája, és mindkettőnek megvan – Isten terve szerint – a szerepe és sajátos értéke, függetlenül a szaporodásban betöltött szerepüktől.

Vegyük csak a férfi és női szentek példáját, és lássuk, miképp valósította meg mindegyik – a maga módján – az evangéliumi *unum necessarium*-ot (az egyetlen szükségest), tökéletes értelmet adva saját férfi vagy női mivoltuknak. Gondoljunk arra, hogy Szűz Mária, aki minden teremtmény közt a leghasonlóbb Krisztushoz, csak nőként képzelhető el, s hogy a Mindenszentek Királynője mennyire nőies a szó legnemesebb és legtisztább értelmében.

Valójában a férfi és a nő közötti különbség metafizikai jellegű. Már rég megsejtették ezt a pythagorasi bölcselők, amikor a férfit és a nőt külön fogalmi osztályba sorolták – amiben persze nem volt igazuk. A középkori teológusok is ilyesmire gondoltak, mikor fölvetették a kérdést: vajon osztályozhatók-e az angyalok férfiakra és nőkre? Bármiképpen álljon is a dolog, ez a különbség az emberi fajnál a személy kétféle megnyilatkozását képviseli, hasonlóan a szerzetesrendekhez – amennyiben ez a párhuzam elfogadható – melyek bár céljukat tekintve azonosak, a Krisztus-követésben különböző utakat követnek.

Ez a két alapvető létforma: férfi és nő, azzal a különleges képességgel rendelkezik, hogy kiegészítik egymást. Egymás számára egészen rendkívüli jelentőséggel bírnak: kimondottan egymás számára vannak alkotva, és szellemi lényként képesek olyan egységet alkotni, melyben kölcsönösen kiegészítik egymást.

A hitvesi szeretet csak két lelki személy, a férfi és a nő között jöhet létre, mert csak belőlük alakulhat ki a két egymást kiegészítő fél. Mindegyikük a maga személyiségének ajándékát adva ebbe az én-te közösségbe, egy párt alkotnak, amelyben mindkét fél a szeretett másikkal titokzatos módon egyé válik minden külső akadály ellenére is.

A szerelem nem esztelenség

A szerelem, amit sokan megvetően bolondságnak tartanak, tulajdonképpen a szeretett személy teljes lelki birtokbavételének csúcspontját jelenti. Benne a másik lény vonzereje kitárul a maga teljességében, s az én-te közösség teljes boldogsága beteljesedik. A szerelmes ember távolról sem érdemel megvetést, és állapota távolról sem az emberi bűnbeesés következménye. Plato *Phaedrus* című művében oly csodálatosan megmutatja, hogy a természet rendjén belül a szerelem képezi igazi tudatra ébredésünk állapotát, olyan állapotot, amelyben a közöny és az élet unalmas robotjának bilincseitől megszabadulunk. Krisztussal való kapcsolatunk pontos mása ez: „A kedvesem az enyém, s én az övé vagyok: liliumok közt legeltet.” (Én 2,16).

A szerelem nem tűnékeny képzelődés

Ne mondja senki, hogy a szerelem csak hiú képzelgés, mámor, mely hamar elszáll, és csak külsőségeken alapszik. Van felületes és van mélységes szerelem, amint van felületes és mélyenszántó barátság is. A felületességnek ez az általános lehetősége azonban nem érv sem a szerelem, sem a barátság ellen. Tény, hogy az ember tévedhet, de ez nem ok arra, hogy ne törekedjünk a szeretett lény jellemének megismerésére, mely – mint láttuk – hozzátartozik a szerelmi állapothoz. Ki tagadhatná például, hogy bár az imaéletben sokat értünk a lelkünk Istennel való kapcsolatáról, sokszor csak áltatjuk magunkat.

A szerelem nem érzéki vágy

Az igazi szerelem még felületes formájában sem tévesztendő össze a nemi vágygal. Aki szerelmes, abban mindig van valami tisztelet és lovagiasság a szeretett lény iránt – az alázatnak egy fajtája, sőt egy „lelki felolvadás”, a rideg, önző én felolvadása. Az a személy, aki igazán szerelmes, gyöngédebbé, sőt tisztábbá válik. Még akkor is, ha a szerelem „felületes”, vagyis ha csak a szeretett lény külső adottságain alapszik, e tulajdonságok – melyek a szeretett személy egész jóságát és szépségét képviselik – olyan lelkiállapotba emelik a szerelmezt, melyben le tudja vetni önző énjének minden közönyét és terhét.

Az igazi szerelemnek semmi köze az érzéki bódultsághoz, a sátáni felajzottsághoz, sem a Don Juan-i érzéki rabsághoz.

A tartósság és a szigorú kizárólagosság az, ami a szerelem igazi lényege, és ez igaz a házastársi szeretetre is. Aki úgy beszél, hogy „bár én most szerelmes vagyok, de nem biztos, hogy később is az leszek”, az nem igazán szerelmes. Mert még ha téved is az ember, és az érzés egyszer kialszik benne, a szerelmesekben – és ugyanúgy a házastársakban is – határozottan megvan a szándék, hogy szeretni örökké, és csakis őt.

A szerelem a házastársi szeretet része

A tartósság és kizárólagosság igénye mellett hangsúlyozni kell a szerelem fontosságát a házastársi szeretetben. Ez nem jelenti azt, hogy a szerelemnek ugyanolyan hőfokon kell égnie, amíg csak a házastársi szeretet tart, hanem hogy bizonyos alkalmakkor ez a szerelem újra és újra megnyilvánuljon. Burkoltan bár, de a házastársi szeretetnek állandóan magán kell viselnie ezt a sajátosságot, és hordoznia kell annak lehetőségét. Nyilvánvaló, hogy a hitvesi szeretetben a csúcspontot jelentő szerelmi állapot nagyban különbözik az általános értelemben vett szerelemtől, olyannyira, hogy a házastársi szeretet abban teljesedik ki.

A házastársi szeretet távol áll attól, hogy csupán a barátság és az érzékiség vegyülete legyen; épp ellenkezőleg: sajátos jellegénél fogva – mint már fentebb megállapítottuk – különbözik a szeretet minden más formájától. Valójában hídként szolgál a nemiség érdekköre felé, és lehetővé teszi a két lény testi egyesülését. A barátság és nemiség visszataszító keverék, ilyen ellentmondás semmiképpen sem szentelhetné meg az érzékiség világát.

Csak a hitvesi kapcsolatban, ahol a férfi és nő különleges közösséget alkot, ahol a szó legszorosabb értelmében átadják magukat egymásnak, ahol lelkileg is teljesen összefonódnak, nyer értelmet a nemi kapcsolat. Csak ezen a szinten valósulhat meg az érzéki világ magasztos értelme, két emberi lény tökéletes testi-lelki egyesülése – Üdvözítő Urunk, Jézus Krisztus szavai szerint: „És lesznek ketten egy testté.” (Mt 19,5)

A többnejűség lényegileg ellentétes a házastársi szeretettel

Van olyan vélemény, hogy az egynejűség nem szükségképpen gyökerezik a házasság természetében, nem a természetes erkölcs követelménye, hanem pusztán egy határozott isteni parancs tiltja a többnejűséget. Ez nagy tévedés. Nem is a házasság maga, hanem a hitvesi szeretet zárja ki a többnejűséget azáltal, hogy lényegénél fogva csak egy személyre

irányulhat. A teljes és kölcsönös önátadás, mely kizárólag a szeretett lényel történhet, valamint az a tény, hogy a két fél egy párt képez, kizárja a lehetőségét annak, hogy ez a szeretet egyidejűleg több mint egy személy felé irányulhasson. Ha két vagy több barátunk van, az nem ellenkezik a barátság elvével, és nem méltatlan hozzá. Az viszont nem lehetséges, hogy egy férfi két nőt hitvestársaként szeressen. Ez egyszerűen lerombolná az egész kapcsolatot.

A kizárólagos házastársi kapcsolat nem azonos a birtoklási vágygal

Tévedés lenne a hitvesi szeretetnek e lényegbe vágó tulajdonságát, a kizárólagosságot az ember önző birtoklási vágyára visszavezetni. Egy hárem ura tulajdonának tekinti asszonyait, természetes, hogy nem enged senkit a közelükbe. Ez nyilván teljesen önző birtoklás, és a legcsekélyebb köze sincs az igazi hitvesi szeretethez.

A házastársi szeretet kizárólagossága onnan ered, hogy ez a különleges szeretet csak két emberi lény között létezhet – legalábbis amíg a szeretet tart –, és ez a csodálatos egység szakadna szét és dőlné romba, ha valamelyik fél egy másik személyt is szeretne házastársi szeretettel. A kizárólagosság vonatkozik mindkét fél saját személyére éppúgy, mint a szeretett élettársra, mivel a saját hűtlenség éppoly romboló hatása, mint a másiké. Mindkét eset az egység megtörését és tönkrevetését jelenti.

A házasság több, mint házastársi szeretet

A házastársi szeretet nem azonos a házassággal, bár magában hordozza a házasság értelmét. A házasság a külső, objektív valóság, amely egy ünnepélyes cselekmény által jön létre. Feltételezi a formálisan kifejezett akaratot, amelyben a két fél egész életre szólóan átadja magát egymásnak.

A házasság akkor valósul meg teljesen, amikor a fenti akarati tény következtében az önátadást beteljesíti a testi egyesülés. A házasság egy objektív érvényű közösség, mely mindkét felet magába foglalja. Ha egyszer megkötött, akkor érvényben marad a felek érzelmeire vagy magatartására való tekintet nélkül, és különleges kötelességeket ró rájuk.

A két fél között fennálló szerelem kívánatossá teszi a házasságot, és értelmet ad neki, de önmagában még nem alapítja meg a tárgyi köteleket. A különféle emberi megnyilvánulások közt – amilyen a szeretet, tisztelet vagy öröm – van olyan, amely nem csupán egy másik személlyel kapcsolatos benső tett, hanem a személytől független tárgyi valóságot teremt. Így például egy ígéret kötelezettséget teremt egy másik személlyel szemben, és jogot ad neki, hogy megkívánja annak a teljesítését. Az előljáró parancsa kötelezettséget ró a beosztottra, hogy azt teljesítse. Az Isten nevében kapott papi feloldozás eltörli bűnösségünket; állami hatóságok döntései törvényekké válnak, és így tovább.

A házasság objektív köteleket teremt

Hasonló módon, ha valaki önként átadja magát egy másik személynek azzal a szándékkal, hogy vele maradandó és bensőséges szeretetközösséget alkosson, az olyan esemény, amely tényleges köteleket hoz létre, és amely ha egyszer megvalósult, kikerül a felek hatásköréből. Később látni fogjuk, miként nyer a házasság ünnepélyes megkötése határtalanul nagyobb fontosságot és horderőt, ha tudatosan Krisztusban teljeseedik be, és ha a felek Krisztus iránti odaadása valamiképpen benne foglaltatik.

A „házassági szerződés” elég szerencsétlen kifejezés, mert a házasság lényegesen különbözik bármely tényleges szerződéstől. Eltekintve a kölcsönösségtől, ez a kifejezés azt sugallja, hogy a házasság nem több, mint bármily más ígéret, vagy jogi ügylet. A házastársi szeretetben megkívánt egység e jogi ügylet által teljes mértékben megvalósul, és nincsen más földi szeretetközösség, mely ily mértékben válna objektívvá. A házasságban mindkét fél

teljesen egymáshoz tartozik, tényleges jogi kötelék fűzi őket össze, már nem ketten vannak, hanem egyé lettek.

A házasság szabad döntés eredménye

A házasság egy rendkívüli döntés eredménye, amely a szerelemmel ellentétben nem keletkezik magától, hanem a szó legszorosabb értelmében a szabad akarat műve. Akárcsak a szerzetesi fogadalom esetében, egy új állapot kezdetét jelöli, amelyben egy azonnali, rendkívüli változás következik be. Egy magasabb rendű létezés kibontakozása, mely ha egyszer virágozni kezd, mindkét fél teljes odaadását követeli.

A házasság kizárólagos és visszavonhatatlan

A házasságnak ez a sorsdöntő jellege, hogy tőlünk független változásokat eredményez, hasonlóságot mutat a testi önátadással. A férj és feleség fizikai egyesülése olyan életre szóló, intim kapcsolatot hoz létre, mely lényegénél fogva egyszer s mindenkorra érvényes önátadást jelent, nem csak egy múló bizalmas viszonyt.

A házasság tulajdonképpen egy nagy döntés, mely az én teljes átadása a másik félnek. Ugyanúgy kizárólagos, mint a hitvesi szeretet, igazi értelménél és természeténél fogva csak egyetlen személlyel teljesülhet be – Urunk szavai szerint: „Lesznek ketten egy testté.” (Mt 19,5) Ebben a gyöngéd, mély és maradandó kapcsolatban megvalósuló önátadás nem ismételtető meg egy másik emberrel addig, amíg mindkét házastárs életben van. Mindezek a házasság fontos elemei.

Az egyesülés csak akkor válik teljes valósággá, ha a házasság ünnepélyes megkötésével pecsételik meg. Mindenfajta visszaélés ezzel a legbensőbb önátadással végső soron a házasságkötéssel megvalósuló szeretetközösség megcsúfolása és lealacsonyítása.

A nemi kapcsolatnak a szeretet ad értelmet

Mivel a házasság természeténél fogva elsősorban szeretetközösség, testi beteljesülésének értelme nincs korlátozva csupán az élet továbbadásának szerepére. Bizonyos, hogy a dolgok természetes rendjében nincs nagyobb titok annál, hogy ez a mindennél szorosabb egyesülés egy halhatatlan lelket birtokló emberi lényt hoz létre (bár a lelket minden esetben közvetlenül Isten teremti) azzal a rendeltetéssel, hogy szeresse Istent – egy új lényt, mely az Ő képmása.

De ez a cél nem egyedüli értelme a testi egyesülésnek. Egyéni szempontból nézve megvalósul az a magasztos szeretetközösség, amelyben Üdvözítőnk szavai szerint „Két testben egyé lesznek.” (Mt 19,5) A nő azáltal, hogy a Teremtés könyve szerint a férfi testéből vétetett, eleve arra van rendelve, hogy a férfi elválaszthatatlan társa legyen, a házasságban pedig valóban egyesülnek.

Ellentétben a protestáns és puritán felfogással, mely szubjektíve is az életnemzést tekinti a testi egyesülés egyedüli értelmének, egy ősi katolikus esküvői ima úgy beszél a házasságról, mint „a szeretet titkáról”. A metodista Whitefield büszkén állítja, hogy az ő udvarlásában nem volt semmi szerepe a szerelemnek: „Dicsérjük az Urat! Ha tudhatom egyáltalán, hogy mi van a szívemben, mondhatom, hogy mentes vagyok attól az ostoba szenvedélytől, amit szerelemnek neveznek.” Egy szintén ősi katolikus imádság viszont így szól: „Ó Istenünk, az emberiség teremtésénél a nőt a férfiből alkotád meg. Már akkor úgy rendeléd, hogy testi egyesülés és a szeretet édessége légyen közöttük. Urunk Istenünk, Te az embert tisztának és szeplőtelennek teremtéd, és még most is azt akarod, hogy a nemzedékek létrehozásában a szeretet titka által legyenek egyé.”

Az életadást és a szeretetben való egyesülést nem szabad szándékosan elválasztani egymástól

Mivel belőle egy új emberi lény keletkezik, bizonyos, hogy az életadás része az egyesülés fennkölt nagyszerűségének. Az a csodálatos, Istentől rendelt kapcsolat, ami egy új emberi lény titokzatos megteremtése és e mély, bensőséges – már magában véve is teljes értékű – szeretetegység között van, megvilágítja az egyesülés nagyszerűségét.

Az életadás és a házastársi szeretet közötti kapcsolatot mindig fenn kell tartani – legalábbis mint általános lehetőséget – ahhoz, hogy ebben az egyesülésben rejlő titoknak kellő tisztelettel adózzanak a házastársak.

Nehéz elképzelni az Isten iránti tisztelet nagyobb hiányát, mint szentségtörő, ártó kezek beavatkozását a teremtés titkába azzal a céllal, hogy lerombolja azt az egységet, melyet Isten létrehozott. Mert Isten úgy tekinti azokat, akik a magasztos földi szeretetben egyesültek, mint akik méltók arra, hogy részt kapjanak az Ő teremtő hatalmából. Szentségtörő merészség szembeszállni Isten terveivel, és esetleg megsemmisíteni egy emberi lényt, akit Isten létre akart hívni.

Gyermektelen házasság is lehet eszményi házasság

Ha – emberi beavatkozáson kívül – bármily oknál fogva gyermeknemzés nem jöhet szóba, a férfi és nő közötti kapcsolat még mindig megtarthatja jelentőségét és benső szépségét. Maga a hitvesi szeretet nem elég magasztos-e ahhoz, hogy megszentelje az egyesülést? Nem azt állítja-e a Teremtés könyve, hogy: „Nem jó az embernek egyedül lennie, alkossunk hozzá hasonló segítőtársat.” (Ter 2,18) Sikertelennek tekinthető-e a gyermektelen házasság, mert nem töltötte be a házasság igazi értelmét? Joggal mondhatjuk-e, hogy jobb lett volna ha ez a házasság nem is jön létre? Nem lehet-e teljes, Istentől kapott értelme egyszerűen azért, mert mint a legmagasztosabb szeretetközösség, már létezése által is dicsőíti az Istent?

Ha a házastársak, bár gyermektelenek, teljes hitvesi szeretettel ragaszkodnak egymáshoz, hűségükben utánozva a lélek Istennel való egységét, házasságuk sokkal inkább tökéletes, mint az olyan házasság, ahol talán több gyermek van, de a házastársak hűtlenné lettek egymáshoz, szeretet és hűség hiányában beszennyezték a szent köteléket. Vajon szükséges lenne az ilyen házasságban a nemi önmegtartóztatás annak tudatában, hogy gyermekük nem lehet? Ez talán még világosabban mutatja, hogy a házasság a lélek Istennel való egyesülésének képe, s mint ilyen, magasztos fontossággal bír, és önmagában is van jelentősége, utódok létrehozása nélkül is.

Minden szeretettel telített házasság gyümölcsöző

Közelebbről megvizsgálva világos, hogy minden szeretettel teli házasság gyümölcsöző, a szó legmélyebb értelmében. Az a tény, hogy ez a két ember közötti szoros szeretetközösség egy új emberi lényt hoz létre, titokzatosan tükrözi a szeretet teremtő erejét.

Nem szabad megfélemednünk arról, hogy minden szeretetben van egy bensőséges lelki termékenység. A házastársi szeretet képes ezt megvalósítani, teljesen függetlenül az életnemzéstől.

Ez a termékenység a lélek nagy nekilendülésével, egy új lelki ébredéssel fejezi ki a szeretetet, amely növekedésre és magasabb erkölcsi létre ösztönöz. Ez kifejeződik abban a jótékony befolyásban, amit a házastársak öntudatlanul is egymásra gyakorolnak, a kölcsönös egyetértésben egymás lelki felemelésére. Minden házasság, amelyben ez a nagylelkű szeretet megvalósul, lelkileg termékeny, és gyümölcsöző gyermek nélkül is.

Csak az tudja megérteni, milyen nagy bűn a szabad szerelem, aki a hitvesi szeretet teljes megvalósulásaként fogja fel a testi egyesülés nagyszerűségét és fonságát, és aki tudatában

van annak, hogy az életadás mint elsődleges cél mellett a testi egyesülés a hitvesi szeretet beteljesülése.

A nemi kicsapongás az érzéki élvezet forrásaként használja, és ezáltal szégyenletesen meggyalázza azt a tényleges és végérvényes önátadást, aminek célja, hogy két személyt a legnagyobb és legbensőbb egységbe, „egy testté” forrasszon. Ez gyalázat marad, akár származik gyermek a bűnös kapcsolatból, akár nem.

Szent Pál szavai világosan rámutatnak arra, hogy a nemi tisztátalanság bűne lényegében abban áll, hogy visszaélnék azzal a viszonyal, amit Isten két személy között a legbensőbb szeretetközösség számára tartott fenn. „Vagy nem tudjátok, hogy aki parázna személlyel egyesül, egy testté válik vele? Mert, mint mondja: «ketten egy testté lesznek».” (1Kor 6,16) Ha a gyermeknemzés lenne az egyedüli célja és értelme ennek az egyesülésnek, érthetetlen volna, miért tekintendő bűnösnek egy törvénytelen viszony, ha gyermekek származnak is belőle, és miért tiszta és magasztos a szeretetközösség egy gyermektelen házasságban is.

A testi egyesülésre csak a házasság ad jogot

A testi egyesüléshez való jog azonban nem a hitvesi szeretetből fakad, hanem a házasság ünnepélyes megkötése által jön létre, amint korábban már említettük. A testi egyesülés magába foglalja az ünnepélyesen kifejezett önátadást, melynek révén a házastársak végleges, intim egységre lépnek, és feltételezi nem csupán a hitvesi szeretet meglétét, hanem a házasság ünnepélyes megkötését is, amelyben valaki szabadon és végérvényesen, egy egész életre a szeretett lénynek adja át magát.

Minden házasságban táplálni kell a szeretetet

Mivel a házasság legmélyebb értelme a szeretetközösség, a szeretet nemcsak a házasság előzetes feltétele, hanem olyan érzés, melyet mindkét félnek akarnia, védenie és ápolnia kell. A szeretet tehát feladat és kötelesség is mindkét fél számára. Mivel a házasság a különleges hitvesi szeretet sajátos kivetítése, ha már egyszer létrejött, szeretetet követel mindkét féltől – nemcsak felebaráti, hanem hitvesi szeretetet is.

Mindegyik házastársnak joga van a másik fél szeretetéhez. Ennek a házastársi szeretetnek teljes mértékét, tisztaságát, melegét, mélységét és teljes életerejét kezdettől fogva fenntartani mindkét házastárs feladata.

Lustaságunk, lanyhaságunk és a mellékes dolgokban való elmerülésünk gyakran elhomályosítja szemünket, nehéz megőriznünk magunk előtt a másik képét ugyanabban a fénylő ragyogásban, ahogy a szerelem oly csodálatosan feltárta előttünk. Kötelesek vagyunk harcolni az ilyen ködösüléssel szemben, mert azzal a házasság szentsége ellen vétkezünk.

Bizonyos értelemben már akkor hűtlenné válunk a másikhoz, amikor megszűnünk őt belülről nézni, mikor már nem keressük létének mélyebb tartalmát, és már csak úgy tekintünk rá, ahogy mindenki másra – kívülről.

Lehet, hogy azok, akik csak valami bódulatnak tekintik ezt a különleges szeretetet, amit mi hitvesinek nevezünk, természetesnek találják, hogy egy idő után lehül, és csak a barátság marad utána. Mi azonban, akik számára a házasság Istentől rendelt kapcsolat, melyben a hitvesi szeretet magában foglalja a másik fél mélyebb megértését, kell, hogy harcoljunk a szeretet gyöngülése, esetleges kialvása ellen éppúgy, mint ahogy folytonos éberséggel állandóan igyekszünk ébren tartani – egy sokkal magasabb szinten – Jézus iránti szeretetünket.

Ahogy egy szerzetes számára a rendi szabályok megtartása állandó erőfeszítést kíván, ugyanúgy a házaselet is megköveteli, hogy elkerüljünk minden olyan mellékutat és körülményt, ami a szeretett személy iránti figyelem elfordulását okozza, és gyengíti az összpontosítást, mely a szeretetnek oly fontos része.

Ez a feladat a házasság egyedi tulajdonságai szerint változik. A természetfölötti rendben Isten különböző mértékben osztja kegyelmét az embereknek, és az adott kegyelem mértéke szerint követel. (Az Evangélium a talentumokról szóló példabeszédben ad erre nézve tanítást.) Ugyanígy a házasság élet is aszerint követel a férjtől és a feleségtől, hogy mennyire közelítik meg a házasság eszményét, és mennyire van összhangban a jellemük.

A szeretet feladata a jó házasságban

Minél nagyobb a szerelem, melyet kezdetben egymás iránt éreztek, és minél nagyobb a két ember kapcsolatában rejlő potenciális szeretet, annál nagyobb a mindkettőtől megkívánt kölcsönös szeretet. Ha a két ember kapcsolatában megvan az örökre szóló hitvesi szeretet lehetősége, akkor mindkét félnek kötelességévé válik – ha már egyszer a házasság létrejött –, hogy törekedjék ennek az eszményi állapotnak a megvalósítására.

Arra kell tehát a házastársaknak törekedniük, hogy kifejlesszék ezt a magas fokú szeretetet. Kerülniük kell mindazt, ami elhomályosítaná, vagy lehütené – például a munkájába merült férjben, vagy háztartási gondokkal küzdő feleségben –, de leginkább a fásult közönytől kell őrizkedniük, ami a mindennapi megszokások árjában könnyen elsodor. A nap minden órájában, újra és újra gondolniuk kell arra a kimondhatatlanul drága ajándékra, amit Isten adott a szeretett lélek alakjában. Sohasem szabad elveszteni érzéküket a csodás titok iránt, hogy a másik, akit szeretnek, szintén szereti őket, hogy az a másik érettük él, és hogy olyasvalami birtokában vannak, amely messze felette áll minden földi gazdagságnak.

A szeretet feladata a nem tökéletes házasságokban

Ha a férj és feleség természete olyannyira különböző, hogy lehetetlenné teszi a hitvesi szeretetet, és a végérvényes, benső egység nem érhető el, a feladat mindkét fél részére másfajta lesz. Ilyen esetben a forró hitvesi szeretet nem követelhető meg az élettársaktól, mert nem tudják adni egymásnak ezt a fajta szeretetet, ha az Isten nem áldotta meg vele kapcsolatukat. Ilyenkor az a feladatuk, hogy elérjék közös életük legmagasabb minőségi szintjét, saját egyéni adottságaik és lehetőségeik határain belül. Nekik is egymásért kell élniük, és kerülniük kell mindazt, ami elidegenítené vagy bármi módon elválasztaná őket egymástól. A legfontosabb, hogy próbáljanak a legteljesebb megértéssel lenni egymás iránt.

A szeretet feladata a boldogtalan házasságokban

Még inkább érvényes a szeretet kötelessége egy boldogtalan házasságban. Ha az egyik fél részéről teljesen hiányzik a szeretet, vagy ha az egyik fél ki van téve mindenféle bántalmaknak a másik fél részéről – gondoljunk Szent Mónika házasságára –, akkor is fennáll a kötelesség tovább élni abban a kötelékben, amit a törvényes házasság megteremtett, úgy is, ha a két fél kapcsolata nem teszi lehetővé az ideális hitvesi szeretet kialakulását. A házastársak a felebaráti szeretet egy különleges formájával szerethetik egymást, ha másért nem, azért, mert a házassági kötelék összefonja őket. Ebben a különleges helyzetben elsőrendű feladat az áldozatos belenyugvás és a másik fél üdvösségével való törődés.

Minden házasságnak megvan a maga különleges feladata

Isten minden házasságban ad a feleknek valami különleges feladatot a kötelező kölcsönös szeretet és a házastársi hűség mellé. Szükséges ezért, hogy mindkét fél felismerje házassága különleges értelmét, azt a hivatást, amit Isten reájuk mint házastársakra kirótt: az ideális házasság megvalósítását, vagy a hősiesség kereszttviselést egy boldogtalan házasságban. Minden házasságban fel kell ismerni az egyedüli, Isten által kitűzött értelmet, és azt a lehető legmagasabb fokon megvalósítani aszerint, ahogy a két fél tulajdonságai alakítják a házasságot, mert a feladatok eszerint változnak.

Mindazonáltal, nem szabad abban a tévhitben élnünk, hogy az általános értelemben vett házasságnak nem célja a tökéletes szeretetegység szubjektív beteljesülése, és hogy azok a házasságok, melyek nem nőnek fel az isteni tervhez, eleve kudarcot jelentenek. A házasság célja nem az, hogy a házastársak számára megpróbáltatás, vagy a lemondás iskolája legyen, hanem az, hogy határtalan és tökéletes szeretetben egyesítsen két emberi lényt, s így fenséges módon visszatükrözze a Jézus és a lélek közötti egységet.

A szerelem és a szentségi házasság titka

„Mert ennek okáért elhagyja az ember atyját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik; és lesznek ketten egy testté. Nagy titok ez, mert Krisztusra és az Egyházra értem.” – Szent Pál

Láttuk, hogy a házasság elsődleges értelme – miáltal az Isten és a lélek közötti viszony tükörképéül szolgál – egy olyan szoros szeretetkapcsolat, amelyben két személy eggyé lesz: egyek szívben, testben és lélekben. De kérdés, hogy ez az egyesülés milyen kapcsolatban van Jézussal, a lelki üdvösséggel és az Isten országával?

Fontoljuk meg először is a szentségi házasság természetfölötti jelentőségét olyan szempontból, hogy milyen változásokat hoz a természetes házasságban, másrészt hogy a természetes házasság mit adhat a szentségnek. Fontoljuk meg ugyanakkor a házasság magasztos értékét és azt a rangot, mely minden más földi közösség fölé helyezi.

Az, Akinek szavait: „Íme megújítok mindeneket” (Jel 21,5) Szt. János idézi, a házasságot mint a legnemesebb emberi közösséget példátlan magasba emelte, és magasztos méltósággal ruházta fel.

A szentségi házasság által a természetes házasság átalakul

A házasság, mint állandó jellegű szeretetközösség, önmagában is nagy dolog, de lényegileg (és személyileg is) még inkább felmagasztosult Krisztusban és az Anyaszentegyházban. A keresztény házasság – ünnepélyesen megkötvé Krisztussal és Krisztusban, az örökkévalóság fényében, a legmélyebb felelősség érzésével – gyökeresen különbözik még a legnemesebb természetes házasságtól is, mert ott a házastársak csak a természet rendjének keretein belül látják egymást.

Egy világ választja el a kettőt egymástól.

A szentségi házasságban a hitvesi szeretet Krisztus titokzatos testének élő tagjaiban mélységes, minőségi változáson megy keresztül. A házasfelek szeretete nem veszi el a fentebb már megtárgyalt jellegzetes vonásokat, melyek a kölcsönös önátadás, a sajátos én-te kapcsolat, az egymásért élés, a tökéletes egység, illetve mindezek megvalósítása felülemelkedve a földi gondokon.

Valóban, a keresztény házastársak szerelme megmarad a szó legnemesebb értelmében vett hitvesi szeretetnek. A természetfölötti nem rontja le ezt a földi jót, inkább csak átalakítja. „Minél nagyobb az ember, annál mélyebb a szerelme” – mondta Leonardo da Vinci. Lacordaire szavai szerint pedig „Nincs kétféle szerelem – egy földi és egy égi. Egy és ugyanaz az érzés, kivéve, hogy az egyik végtelen.”

A hitvesi szerelem olyan nagyszerű és örökérvényű dolgot képvisel, annyira áthatja a személy egész életét, hogy annak mélységével az ember egész lelki mélysége és nagysága mérhető. A legnagyobb és legnemesebb boldogságot nyújtja, olyat, mely betölti a lelket, jobban, mint bármilyen földi kincs. A legnemesebb természeti erő, mely mindennél hatásosabban mozgatja a világot.

Ezért mondja Salamon éneke: „Ha az ember házának egész vagyonát is odaadja a szerelemért, azt sem tekinti soknak.” (Én 8,7)

A keresztény hitvesi szeretet Isten képmását látja abban, akit szeret

Természetes, hogy a hitvesi szerelem teljes egészében megmarad a keresztény házasságban, de ugyanakkor új tulajdonságokat is ölt magára. Komolyságot, megtisztulást és

önzetlenséget érlel azokban, akik mindent tudatosan Isten szemével néznek; akik hiszik, hogy minden dolog csak Jézusban és Jézus által nyer igazi fontosságot, és akik elsőrendű feladatuknak tekintik a saját és mások megszentelődését Isten dicsőségére. A házastársi szeretet alapja ebben a megvilágításban tulajdonképpen egy felsőbbrendű szeretetszolgálat.

Ez nem jelenti azt, hogy a házastársi szeretet nem különbözik a felebarátaink iránt érzett szeretetünkötől, és hogy sajátos természetét nem kell megőriznie. Sőt, éppen a keresztény házasságban vannak a felek igazán tudatában annak, hogy akit szeretnek, az Isten teremtménye, sőt Isten képmása, a Jézus drága vérében megváltott, és Jézus által végtelenül szeretett, halhatatlan lélek.

A szeretett lény egyéniségének vonzereje és az őt körülvevő légkör, mely sajátos módon betölti a házastárs lelkét, a Szentlélek templomává váló házastárs örök értékeivé válik.

A keresztény vallás elmélyíti és felerősíti a hitvesi szeretetet

Mindaddig, amíg nem úgy tekintjük az emberi lényt, mint Isten képmását, mint halhatatlan lelket, mely az Istennel való örök közösségre rendeltetett, sőt mint az isteni kegyelem edényét, addig nem ragadtuk meg az igazi méltóságot, amivel a szeretett lény fel van ruházva, és ami hozzátartozik sorsának mélységéhez, szépségéhez, melynek betöltésére hivatást kapott.

Mennyire növekszik és mélyül a hitvesi szeretet, ha a másokban felismerjük Krisztus misztikus testének tagját, hogy Krisztushoz tartozik, miként mi is Őhöz tartozunk. Mily tiszteletnek és tisztaságnak kell átjárnia a hitvesi szeretetet, ha tudatában van e titoknak; mily főséges lüktetés lehet ez, túlszárnyalva a leglángolóbb, legnemesebb földi szerelmet is.

A keresztény házasságban a felebarát iránt érzett természetfeletti szeretet is nyilvánvalóvá válik. A házastársi szeretet teljes egészében új és ünnepélyes, váratlan mélységű érzéssé nő, mert az élettársat szeretve Krisztust szeretjük.

A keresztény hitvesi szeretet célja a szeretett lény örök boldogsága

A hitvesi szeretet magára ölti a tisztaság és önzetlenség jellemvonásait is, melyek nem lelhetők fel még a legmagasabb rendű természetes szerelemben sem. A hitvesi szeretet, mint minden valódi szeretet, magában foglalja az őszinte szándékot, hogy boldogítsa azt, akit szeret. Aki szeret, inkább törődik a szeretett lény boldogságával, mint a sajátjával. Aki szeret, a szeretett lénynek él, annak a boldogságát keresi, nem a saját önző kedvteléseit.

A természetfölötti szeretet révén átformálódott hitvesi szeretetben azonban ez az érzés fölemelkedik a szeretett lény örök boldogságának lángoló vágyába. A szeretett lény örök jóléte nem ugyanúgy óhajtott, mint általában a felebarátunk üdvössége, hanem azzal a különleges tudattal, hogy ez a személy az én számomra van teremtve, ezért üdvössége különleges módon és mindennek fölött érdekel. Közreműködni a szeretett lény megszentelődésében – ez válik szeretetünk gyújtópontjává, dicsón felemelve azt evilági életünk fölé. Átölelni a szeretett lényt nem csupán e földi élet határain belül és e földi élet kedvéért, hanem az egész örökkévalóságra szólóan. A szeretett lény örök boldogsága a csúcspontja mindannak, amit szeretetünk ünnepélyesen kifejez. Ez kölcsönzi ennek a szeretetnek azt a meghatározó önzetlenséget, mely még a legnagyobb természetes szeretetnek sem sajátja.

A keresztény hitvesi szeretet elkerüli a szeretett lény bálványozását

A természet szerinti házastársi szeretet kitesz minket annak a veszélynek, hogy életünk abszolút központjává tesszük azt, akit szeretünk. Az ilyen szerelem bálványimádássá fajulhat. A természetfölötti szeretet számúzi ezt a veszélyt úgy, hogy tudatosan beépül minden szív

Királyának és Központjának szeretetébe. Ennek a szeretetnek végső *logosa* részesedés az örök szeretetben, amit Jézus tartogat számunkra.

Ez a szerelem semmivel sem lesz kevésbé lángoló a szeretett lény iránt. Ellenkezőleg, oly hőfokot és végleteket szerez, amiket a természetes gondolkodás el sem tud képzelni. Mert a ráhagyatkozás valami jóra akkor a legmélyebb és legerősebb, amikor azt a jót az isteni rend szerint szemléljük. A bálványimádás sohasem lehet a szeretet túláradása, inkább rendellenesség, ami csak kisebbíti a szeretetet.

A keresztény hitvesi szeretet lelki termékenysége

Ahogy az előbbieken láttuk, a hitvesi szeretet, mint minden valódi szeretet, birtokában van egy benső lelki termékenységnek, mely bár titokzatos módon kapcsolatban áll a nemző képességgel, semmiképp sincs arra korlátozva. A házastársi szeretetre jellemző „emeljük fel szívünket” indíttatás nem engedi, hogy a házastársak egymást szeretve teljesen csak egymásnak szenteljék magukat, hanem hogy mindketten felemelkedjenek lelkileg. Akik szeretik egymást, engedik, hogy szeretetük fölfelé emelje őket. Egy ősi, ösztönös vágy kél fel szívükben élettársuk tökéletessé tétele iránt.

Az igazi, mély szeretet szentélyt emel, ami védelmezi mindkettőjüket, de ugyanakkor magasba ível fölöttük. Ebben a szentélybe való egyre mélyebb behatolás a szeretet benső folyamatának értelme.

A hitvesi szeretet természetfölöttivé alakulása új jelentőséget ad lelki termékenységének is. E szeretet szentélyét maga Jézus építi fel, és a Jézusban való igazi szeretet készíti mindkét házastársat, hogy a másikat Felé vezesse. Az igazi szeretet nemcsak arra vágyik szüntelenül, hogy láthassa a szeretett lény Krisztussá való átalakulását, nemcsak a másik kedvéért vállal közösséget Jézus isteni szeretetében, hanem valójában az a célja, hogy a szeretett lény őt, aki annyira szereti, – viszonzásul – szeretetével szintén az ég felé emelje.

A házasság csak Krisztusban éri el teljes méltóságát

A házastársi szeretet átformálásánál is fontosabb magának a házasságnak az átformálása, mely – mint látni fogjuk – vissza is hat a hitvesi szeretetre. Nagy dolog az ünnepélyes házasságkötéssel létrejött természetes kötelék, mely kifejezi, hogy a házastársak maradandóan egymáshoz akarnak tartozni, mégis az Istenben megvalósuló döntés összehasonlíthatatlanul magasabb méltóságú és erősségű köteléket teremt. Ahogy egy fogadalomnak sokkal nagyobb súlya van, mint a legmegbízhatóbb ígéretnek, ugyanúgy az Isten nevére való hivatkozás sokkal komolyabb kötelezettséget hoz létre, tehát a Krisztusban való házasság is nagyobb méltóságot nyer. Tulajdonképpen csak az Istenben beteljesülő házasság éri el lényegéből fakadó célját és valódiságát. Egyedül itt válik lehetővé az egység és szeretetközösség teljes megvalósulása, függetlenül a másik házastárs változó hangulataitól és érzelmeitől. Egyedül ez a szeretetközösség képviseli önmagában azt a jót, mely felé mindkét félnek – akár áldozatok árán is – törekednie kell. Egyedül itt válik a házasság oly valósággá, mely nem a házastársakért létezik, hanem amiért maguk a házastársak léteznek.

A keresztény házasság Istennek szentelt életforma

Túl az eddigieken, a keresztény házasság nemcsak hogy Istenben van megkötve, de a felek kölcsönös hűségfogadalma egyúttal Krisztusnak tett ígéret is.

Ebben az ünnepélyes egyesülésben a jegyesek nemcsak egymással kötnek szerződést, hanem Krisztus titokzatos testének tagjaivá is válnak. A házasság megkötése ezért odaszentelődés Istenhez, a szerzetesi fogadalomhoz hasonlóan. Ez nemcsak azt jelenti, hogy a jegyesek átadják magukat egymásnak, hanem újra odaadják magukat Krisztusnak egymásban.

A szent kötés Krisztus kezébe van letéve, és Óréa van bízva, tehát a házassági kötelék Óhoz is köt. E kötelék ideális kapcsolattá fejlesztése istenszolgálat. Ugyanúgy istenszolgálat megvédeni e legmagasztosabb szeretetközösséget – mint egy szentélyt – minden szennyeződéstől.

A keresztény házasság lényegileg Istennel való kapcsolat

Ez nemcsak általánosságban igaz – ahogy például egy kifejezetten Istennek szentelt hivatásbeli munka istenszolgálatnak nevezhető –, hanem sokkal mélyebb értelemben is, mivel a szerzetesi állapothoz hasonlítható, bár jóval alacsonyabb fokon. Ugyanis a házasságnak az a természete, hogy Istent egészen egyedülálló módon dicsőítse a szeretetben, és ezzel elmélyítse az Istennel való kapcsolatot. Különleges módon a házasság Istenben gyökerezik, mivel Krisztusban kötött meg ünnepélyesen. Sajátos bensőséggel kötődik Istenhez, mert a mi Urunk Jézus Krisztus alapította meg úgy, mint egy Vele való viszonyt.

Minél nagyobb jót képvisel valami, és természeténél fogva minél egyenesebben kapcsolódik Istenhez, annál kifejezettebben dicsőíti Őt. Így minden, ami a házasság ideális kibontakozását szolgálja, szorosabb értelemben istenszolgálatná válik, sokkal inkább, mint bármilyen más tevékenység, mely nem egyenest és nem közvetlenül kapcsolódik az Isten országához.

Annak a házasságnak, amelyet ünnepélyesen kötöttek Krisztusban, és egész mivoltában Óréa bíztak, sokkal bensőségesebb kapcsolata van Istennel, mint annak, ami csak egy Istennek tett egyszerű felajánlásokon alapul. Tulajdonképpen nem a házasságkötés emberi aktusa köt össze Istennel, hanem kimondottan maga Krisztus létesíti ezt a kapcsolatot.

A házassági kötelék így többszörösen is kötődik Istenhez, és nemcsak a házastársakra tartozik, hanem Krisztusra is. Minden szeretetből fakadó tett, így a házasságban rejlő hivatás teljesítése és értelme, tehát a végérvényes szeretetközösség megvalósítása is szorosabb értelemben válik istenszolgálatná, mint egyéb hivatásbeli munka, mely Isten dicsőítésére törekszik. A Krisztusban kötött házasság így messze felülmúlja azt a gyakorlatot, hogy mindent – még a legjelentéktelenebb dolgokat is – lehet és kell Istenhez viszonyítani, Szt. Pál szavainak értelmében: „Ezért, akár esztek, akár isztok, vagy bármit is cselekesztek, mindent Isten dicsőségére tegyetek.” (1Kor 10,31)

Ilyen formán a keresztény házassági kötelék is szent dologgá válik, hasonlóan a szerzetesi állapothoz, mely szintén fogadalomtétel eredménye, bár – mint később látni fogjuk – szent jellegével a házasság felett áll.

A szentségi házasság kegyelmek forrása

Jézus olyan méltósággal ruházta fel a házasságot, amely a fentiek értelmében valami egészen újat képvisel. A házasságot szentségi rangra emelte, és a kegyelem különleges forrásává tette. Úgy alakította át a házasságot – mely már magában is szent dolog –, hogy annak megszentelő ereje legyen. Ebből a szempontból a házasság a szerzetesi állapot fölött áll, az viszont benső szentségét tekintve felülmúlja a házasságot.

Mint szentség, a házasság hasonló az egyházi rendhez

Szentségi jellegét tekintve a házasság az egyházi rendhez hasonlítható. A papi feladatkör – szentségi jellegéből eredően – különleges kegyelmek forrása, és kegyelmek kiosztója. Ugyanez áll a házasságra is, ezért ugyanúgy tiszteletet érdemel, mint az isteni életben való részesezés hét titokzatos forrásának egyike.

A házasság mint szentség talán a legközelebbi rokonságot az egyházi rend szentségével mutatja, mivel nem újjászületést eszközöl (miként a keresztség vagy a bűnbánat szentsége), nem is ennek az újjászületésnek a tökéletesítését, vagy a Krisztussal való egyesülést szolgálja

(mint az Oltáriszentség), hanem, amint az egyházi rend, úgy a házasság szentsége is csak bizonyos egyéneknek adatik meg – azoknak, akik arra különleges hivatást nyertek.

A házasság lényegéhez tartozik szentségi jellege

Nem a mi feladatunk teológiailag tovább elemezni a házasság szentségét, pusztán egy szempontot kell hangsúlyoznunk. A szentségi jelleg egész különös módon épül bele a házasság lényegébe. Nem a papi áldásból ered, hanem a két fél döntéséből, tehát maguk a házaspárok a szentség kiszolgáltatói. Az a tény, hogy a Szentség az egyesülésre vonatkozó kölcsönös beleegyezés által valósul meg (és amely a Krisztus és az Egyház közötti egyesülés képmása), valamint az, hogy a Szentség kiszolgáltatásánál mindkét fél tiszteletet tanúsít, csodálatos módon kinyilvánítja a házasság elsődleges értelmét, a szeretetközösséget.

A házasság másik különleges jellemzője a Szentség beépülése a házasság testi természetébe. A házasság magasztos értékének további bizonyítéka, hogy a szentségi jelleg magában a házasságban van, és szerves része a vele járó szent életnek is.

A házasság felbonthatatlansága Isten létezésének tényén alapul

Láttuk fentebb, hogy miként tartozik a házastársi szeretet lényegéhez a tartósság és a kizárólagosság, miképpen jelent a házasság egy olyan közösséget, amelybe a felek szabadon lépnek be, de ha egyszer megkötötték, többé önkényesen fel nem bontható. Ez az érvényesség, mely túlterjed a jegyespár önkényes döntésén, szükségszerűen feltételezi Isten létét és az ember örök rendeltetését, bár a házasságkötés nem feltétlenül hivatkozik Istenre. Ha csupán úgy fogunk fel a világot, mint egy gépezetet, melyet nem egy mindenható és végtelenül jó Isten kormányoz, és amelyben létünk a halállal teljesen megszűnik, akkor nem lenne értelme egy külső, tárgyi valóságnak, mely fölötte áll a jegyesek önkényes döntésének.

Ha viszont Isten léte elfogadást nyert, a házassági kötelék azonnal kívül kerül a felek önkényes döntésén akkor is, ha egyénileg nem hivatkoznak Istenre. Ilyenformán valódi házasság (még a pogányok közötti is) nem bontható fel a házastársak szeszélye szerint. De hogy a felbonthatatlanság nem föltétlen következmény, arra a Szent Pál-i privilégium a bizonyíték. Egyedül a szentségi házasság, mint a Krisztus és Egyháza közötti egység képmása, rendelkezik azzal a teljes érvénnyel és valósággal, mely abszolút felbonthatatlanná teszi.

A házasság tökéletes formája a szentségi házasság

A szentségi házasság felbonthatatlansága nem csupán Isten tételes törvényének eredménye, mely lényegét tekintve nincs kapcsolatban a házasság természetével. Inkább azt mondhatnánk, hogy a házasság szentségi formájában találja meg magasztos értelmének teljes kifejezését. A döntés eleme, melyet maga a házasságkötés tartalmaz, s amely, mint láttuk, szintén része a testi egyesülés sajátos jellegének, teljes megvalósulását abban a kötelékben találja meg, mely Krisztusban kötött, Őrá van bízva, és amely az Ő és Egyháza közötti egységet képviseli. Üdvözítőnk ugyanis visszaállította a szigorúan vett felbonthatatlanságot, amikor a paradicsomi eredeti állapotra hivatkozott: „Amit Isten egybekötött, ember szét ne váltsa.” (Mt 19,6)

A házasság felbonthatatlansága annak benső szellemiségéből ered

Szent Egyházunkban kevés olyan dolog van, mely oly sok konfliktus, elpártolás, hithagyás forrása, mint a házasság felbonthatatlanságának dogmája. Igaz, hogy ez néha a legnagyobb áldozatot kívánja a szerencsétlenül házasodottaktól: lemondást a boldog házasságról. Viszont mily nevetséges és értelmetlen volna, ha ahelyett, hogy a házasság felbonthatatlanságának érveit benső szellemiségében keresnénk, azt tételeznénk fel, hogy

Isten csupán valami másodrendű ok miatt parancsolta azt, aminek oly döntő következményei vannak, például azon szerep végett, amit a házasság az állam vagy a társadalom életében játszik, vagy mondjuk élettani megfontolásból. Csak a felületes szemlélő nem látja, hogy a házasság gyökeres felbonthatatlansága a természetéből ered, mert az nem más, mint egy bensőséges szeretetegység. Az a kísérlet, hogy ezt a felbonthatatlanságot olyan hasznossági megfontolásból eredeztessük, mint a társadalom szétesésének megelőzése, a gyermekek nevelésének védelme, és így tovább, csak részben válaszol a kérdésre. Olyasmi volna ez, mintha valaki azt jelölné meg az el nem törölhető (indelebilis) papi jelleg értelméül, hogy az erősíti a hívek bizalmát a papban, ahelyett hogy annak igazi értelmét az egyházi rend természetében és magasztos mivoltában keresné.

A keresztény házasság – jelentése szerint a legbensőségebb földi szeretetegység – oly magasztos, és oly szorosan Krisztushoz kötött, hogy még ha boldogtalan is, felbonthatatlan marad.

A házastársi szeretet igényli a házasság felbonthatatlanságát

A házasság felbonthatatlansága visszahat a házastársi szeretetre is. Sokan nyomasztónak és lehangolóknak tekintik, kényszernek veszik, ami lenyesi a szerelem szárnyait. Úgy gondolják, hogy a szerelem elenyészik annak tudatában, hogy a kapcsolat kötelező, akár tartós a szeretet, akár nem. Tévedés. Aki igazán szeret, annak a legnagyobb megelégedettség forrása az a tudat, hogy a szeretett lényel véglegesen eggyé vált Krisztusban, hogy vele egy valóságos, fel nem bontható közösséget alkot, melynek érvényessége túl van minden ingadozáson vagy emberi gyarlóságon. Ugyanis egy akar lenni azzal, akit szeret; boldog és hálás azért, hogy ez az egység oly magas fokon valósulhat meg, és hogy fölébe kerekedhet minden érzelmi változásnak.

A visszavonhatatlan önátadás teszi teljessé a házassági szeretetet

A hitvesi szeretet magába foglal egy olyan szándékot, mely felülmúlja még a szeretet részét képező önátadást is. Tényleges, egyszer és mindenkorra szóló, visszavonhatatlan önátadást kíván, mely függetlenné válik minden egyéni ingadozástól. A szeretetnek eme benső túlárada a hősiességgel is rokon. Ehhez hasonló túláradó érzés ösztönöz egyes embereket arra, hogy egyszer és mindenkorra kizárólag Istennek ajánlják magukat. Örök fogadalmat tesznek, hogy mindentől függetlenül és visszavonhatatlanul keresztülvigyék ezt az önátadást, mely ha egyszer létrejött, érvényét tekintve független minden másféle vágytól és érzelemről. Az ilyen személyek számára a visszavonhatatlan önátadás lehetősége szeretetük különleges beteljesülését ígéri.

Hasonlóképpen, a házasság felbonthatatlansága a hitvesi szeretet különleges szándékának beteljesülése. Aki igazán szeret, megtapasztalja az önátadás tényleges érvényét, és szeretete beteljesülését egy ilyen földöntúli, vissza nem vonható döntés megvalósításában.

A házastársi szeretet hősi lelkületet kíván

Bizonyos, hogy ez a döntés nagy kockázattal jár, és ha történetesen az élettárs kiválasztása tévedésen alapult, a házasság felbonthatatlansága súlyos keresztnek bizonyulhat az egyik vagy mindkét fél számára. Ugyanakkor a hitvesi szeretet természetéhez tartozik a hősiesség is, mely nem riad vissza a kockázat vállalásától. Ezen a földön minden nagy vállalkozás kockázattal jár. Az emberi élet – az örök hazához vezető úton – kockázat nélkül unalmas lenne, meg lenne fosztva minden nagyszerűségtől és hősiességtől. Nem rejtenek-e hasonló kockázatot a szerzetesi fogadalmak? Ha a hivatásérzet téves elképzelésnek bizonyul, a szerzetesi élet nehéz kerestté, nehezen viselhető teherré válik. Mégis, a hősiesség istenszeretet kész, sőt óhajt ilyen kockázatot vállalni.

A házasság nem polgári ügylet, sem valami boldogságbiztosító intézmény, mely gondoskodik kiútról is nehézségek felmerülése esetén. Nincs-e minden szeretetben benne a szenvedés súlyos kockázata? Ha szívünket hozzákötjük egy személyhez, nem vállaljuk-e a szenvedés borzasztó kockázatát, hogy valami szerencsétlenség, vagy a halál elszakíthat minket tőle? Tartózkodnunk kellene talán a szeretettől, hogy elkerüljük egy ilyen természetű csapás lehetőségét?

Az, akinek életében az a szándék uralkodik, hogy elkerüljön minden lehetséges keresztet, megfosztja magát mindattól, ami az emberi életnek nagyságot és mélységet ad. Sohasem fogja megtudni, miben áll az igazi egymásra hagyatkozás, sohasem ismeri meg az igazi, mély boldogságot. Megmaradva egy középszerű én-központúságban, sosem lesz képes bármit is tenni fenntartások nélkül, mindig gondoskodni fog a visszalépés lehetőségéről.

Minden életre rávetődik a halál árnyéka. „Media in vita mortis sumus.” (Az életben a halál eszközei vagyunk.) Sohasem szabad megfélemlenünk arról, hogy nem a Paradicsomban, hanem az ember bukásának, az eredeti bűnnek következményeként olyan világban élünk, mely tele van szenvedéssel, ahol a boldogság szükségszerűen megpróbáltatásokkal van körülvéve.

A világban, melyet a mi Urunk Jézus megváltott, az utunk göröngyös és szenvedéssel teli, bár Ő új értelmet adott a szenvedésnek, a vezeklés és az áldozat eszközeivé téve azt. Szent keresztje által viszontagságaink mögött már ott ragyognak az örök harmónia sugarai.

Így ebben a tünékeny, földhöz kötött életben minden, ami nagy és fontos, kockázattal jár, és szent bátorságra, föltétlen ráhagyatkozásra szólít fel. Minden nagy dolog törvénye *in statu viae* (útbanlétünk alatt az örök haza felé) így nyer kifejezést a mi Urunk szavaiban: „Aki az eke szarvára teszi kezét és hátrafelé néz, nem alkalmas az Isten országára.” (Lk 9,62)

Természetesen, minden fontos, nagy kockázattal járó döntést jól meg kell fontolnunk. A házasságra lépés nagy és végleges elhatározása mély önvizsgálatot kíván. A feltétlen cél az, hogy megvalósuljon a házasság legmélyebb értelme, a legtökéletesebb és legbensőbb szeretetben való egyesülés, és ne egy sikertelen ügylet példája legyen.

Ezzel a háttérrel nyilvánvalóvá válik az úgynevezett próbaházasság helytelensége és ostobasága, mert az önmagában ellene mond a házasság természetének. Annak, aki csak gondolatban is foglalkozik a próbaházassággal, fogalma sincs a hitvesi szeretetről.

A házasság a legbensőségesebb szeretetközösség Jézusban és Jézusért, egy oly közösség, mely Jézushoz tartozik, és amely meghozza mindkét házastárs számára a megszentelődés kegyelmét. Benne két ember egy testté válik, és engedélyt nyer arra, hogy Istennel együtt egy új emberi lényt teremtsen. Ez a közösség szentséggé emeltetett, mint a Krisztus és Egyháza közötti egység képmása.

A házasság méltó indítóoka a kölcsönös szeretet

Ha már rádöbrentünk a keresztény házasság nagyszerű és titokzatos fönségére, akkor fontossá válik a házasság méltó indítóokának kérdése is. Csak egyetlen olyan ok fogadható el, ami teljességgel illik a házasság eszményéhez: a kölcsönös szeretet, és vele az a meggyőződés, hogy ez az egyesülés mindkét házastársat az örök boldogság felé vezérli.

Amint a megtérésnek egyetlen végső és igazi indítóoka csak az isteni igazságba vetett és a szeretettől áthatott hit, ugyanúgy a házasság egyetlen, igazi indítóoka csak az a meggyőződés lehet, hogy ő az a személy, akit Isten nekem szánt, és én vagyok az a személy, akit Isten neki szánt, tehát Isten fűz össze minket a hitvesi szeretetben. Ez az egyetlen ok, mely ezt az életközösséget kívánatosá teszi, és értelmet ad neki.

Csak az ilyen szeretet fennállása adhat jogosultságot a házasságnak – az érzés valódiságát azonban vizsgálni és bizonyítani kell.

Jóllehet, a házasfelekben megvan a szeretetre való indíttatás, hiszen a házasságban egyesültek (maga a házastársi egység pusztá ténye megkívánja ezt a szeretet), mégis, szeretetük végső indítóokát a másik fél személyiségének minőségében kell megtalálniuk.

A házastársi szeretet nemcsak úgy szolgálja a házasságot, hogy könnyebbé vagy lehetővé teszi azáltal, hogy a másik szeretetére készítet. Nem. A házasság a házastársi szeretet beteljesülése. Azért kell valakivel házasságra lépni, mert szeretjük azt a személyt, akit az Isten számunkra rendelt.

Más megengedhető indítóokok

Az, hogy a házasságkötés méltó indítóoka a szeretet, nem jelenti azt, hogy minden más indítóok erkölcsileg méltatlan hozzá. Olyan szeretet, mely bizonyos lemondással jár, szintén igazolhatja a házasság megkötését. Ez alatt olyan szeretetet értünk, mely nem a két lélek boldogító, egymásba olvadásán és azon a meggyőződésen alapul, hogy egymás számára vannak teremtvé, hanem olyat, amelyet például a jövőbeli élettárs iránti mély nagybecsülés motivál, vagy amelyet egy fennkölt életközösség megalapításának szándéka éltet.

A házastársi szeretet a maga teljességében nem mindenkinek adatik meg. Például lehet, hogy sohasem találkozunk azzal a személlyel, aki számunkra tökéletesen megfelelne, és ha mégis házasságra lépünk valakivel, akkor azt csak egy bizonyos beletörődéssel járó szeretet tarthatja életben. Bár ilyen helyzetben a házasság valódi értelme nem tud teljesen kibontakozni, mégsem tekinthetjük erkölcsileg nem elfogadhatónak.

Sokan vannak olyanok is, akik tudatlanok, vagy még éretlenek ilyen végérvényes, szeretettel telt házasságra. Ennek ellenére köthetnek házasságot – bár ők valószínűleg csak csekélyebb mértékben tapasztalják meg az igazi szeretetet.

Méltatlan vagy elvetendő indítóokok a házasságra

Az igazi szeretetet nélkülöző, a csupán érzéki vágy viszont teljességgel elfogadhatatlan indítóok a házasságra. Az ilyen önző és külsőséges kapcsolat, amely a másik felet személytelenné alacsonyítja, egyenes ellentmondásban van egy életközösség magasztos értelmével, mely két személy halálíg tartó egysége. Egyenesen szentségtörés, ha ezt a magasztos kapcsolatot, melynek értelme a szeretetegység, ily felületes, lealacsonyító és mulandó indokkal kötik meg.

Anyagi előny vagy bármilyen nagyravágyás – például a másik fél magas állása, nevének viselése vagy a befolyásában való részesülés – olyan indítóokok, melyek nem a másik fél személyére irányulnak, és így teljességgel méltatlanok.

Nyilvánvalóan szégyenletes volna valakire nézve, ha azért lépne be egy szerzetesrendbe, hogy hátralévő életének nyugalma biztosítsa, mivel nem sikerült jó állást találnia a világi életben. Hasonlóképp szégyellni való lenne, ha egy köteléket, melyben két személy a kölcsönös szeretet által Jézusban eggyé válik, pusztán külsőséges előnyök kedvéért hoznának létre.

Ez nem jelenti azt, hogy egy házasság, amely erkölcsileg nem éppen elfogadható indokkal kötött, nem válhat később igazi, Isten dicsőségét szolgáló szeretetközösséggé, amint az is lehetséges, hogy valaki nem elfogadható szándékkal lép be egy szerzetesi közösségbe, később mégis jó szerzetessé válik. Az ilyen végkifejlet azonban semmiképp sem igazolja az indítóok méltatlanságát.

Csak a szeretetben megalapozott házasságnak van értelme

Sajnálatos, de úgy tűnik, hogy ezeket az elfogadhatatlan indítókokat a katolikusok sokszor nem ítélik el eléggé, holott határozottan és kíméletlenül el kell vetni azokat, mint

teljességgel méltatlanokat. Ragaszkodni kell ahhoz, hogy csak a hitvesi szeretet képez igazi alapot a házasságra.

Katolikus körökben is gyakran találkozunk az „észházasság” romboló hatású gyakorlatával. Ez olyan házasság, melyet nem érzelmi, hanem pusztán értelmi meggondolás hoz létre, és ez nyilvánvalóan nem vezethet jóra. Természetesen, a házasságkötés olyan döntés, melyet alá kell vetnünk értelmünk vizsgálatának is, de annak határozott tárgya az a kérdés, hogy vajon a hitvestársi szerelem (melyről itt lenézőleg inkább mint „érzelgősségről” beszélnek) tényleg megvan-e mindkét félben, vajon a kiszemelt jegyes tényleg az-e, aminek látszik, ő-e az a személy, akit Isten nekem szánt, vajon a tervezett egybekelés Istennek tetsző-e, és nem fenyegeti-e valamilyen veszély a házasság révén az ő vagy az én örök üdvösségemet.

Mihelyt az értelem olyan dolgokra ügyel, melyek a házasságra nézve nem lényegesek, vagy másodrendű fontosságúak, vagy – ami még rosszabb – ezeket a szempontokat teszi meg a házasság indítóokának, teljesen eltéveszti annak valódi szerepét, ami nem más, mint fontolóra venni a szeretet jelenlétét. Mi mást mondhatnánk az ilyen házasságra, mint azt, hogy értelmetlen. Az ésszerűség olyan magatartást kíván, amely összhangban van nemcsak a természettel, de a dolog értelmével is.

Egy szerzetesrendbe való belépés ésszerű tettek tekinthető, ha az válasz egy Istentől jövő tényleges hívásra, és ha a hivatás kiállja a vizsgálat próbáját. Ha viszont az értelmi megfontolás csak a szerzetesi élet hasznosságát tekinti, és valami önző cél helyettesíti a hivatást, az indítók teljesen ellentmond a szerzetesi élet értelmének, legyen bár a döntés bármennyire megfontolt.

Az úgynevezett észházasság indítóoka nem a hitvesi szeretet, hanem rideg számítás, mivel az valakinek anyagi helyzetét megjavítja, bizonyos állásbeli előnyöket tesz elérhetővé, vagy valami olyan megfontoláson alapul például, hogy mindkét fél békés természetű, és jól kijönnek majd egymással, vagy korukat tekintve jól összeillenek. Az ilyen házasság, melyben nincs is vágy a szeretett lényel való mindvégig tartó együttélésre, nemcsak meg van fosztva minden szépségétől és a beteljesülés örömétől, hanem határozottan ésszerűtlennek mondható.

A házasság a legmagasabb rendű emberi közösség

Miután vázoltuk a természetes házasság átformálódását és felmagasztalódását a szentségi házasságban, fontolóra kell még vennünk a szentségi házasság értékét.

Minden szeretetközösségnek megvan a maga különleges értéke. Ez az érték nemcsak azok szoros tulajdona, akik szeretik egymást, hanem benne van magában a szeretetegységben is, amelyben a két fél egyesül. „Nézzétek, milyen kedves és jó, ha egyetértésben élnek a testvérek!” (Zsolt 133,1) Minél mélyebb és fontosabb ez a szeretetegység, annál nagyobb a közösség értéke. Mint láttuk, a házasság éppen két személy közötti legbensőségesebb szeretetegység. Így, bár természetes közösség, felülmúl bármily más közösséget, amilyen például a család, az állam vagy a nemzet, és azoknál jobban szolgálja Isten dicsőségét.

Értékét tekintve a házasság rangban fölötte áll minden más földi közösségnek, mert annál magasabb egy közösség rangja, minél fontosabbak azok a javak, amiket benső lényege szerint kialakít. Továbbá, annál magasabb rendűvé nő a közösség, minél mélyebben van a lélekben az értékpont, melyet az egység megkíván, minél nagyobb és lényegesebb az a szerep, amit a szeretet játszik benne, minél szorosabban kapcsolódunk össze benne természetfölötti rendeltetésünkkel. Tehát egy társadalmi egyesület, például egy klub, alacsonyabb rangú, mint a nemzet, ugyanis az a kulturális jó, melyet egy nemzet egysége jelent, sokkal magasabb rangú, mint az esetleg felületes szórakozás elősegítése, ami egy társas klub célja lehet. A nemzetet egyesítő alapelv nyilván mélyebben gyökerezik az emberben, és a kölcsönös szeretet fontosabb szerepet játszik a nemzet közösségében.

A család olyan közösség, amely a nemzetnél is magasabb szinten áll. Az, ami egy család tagjait egyesíti, sokkal mélyebb pontra utal a lélekben, mint a nemzeti elem. Egyesítő alapelv jóval túlszárnyalja a kultúra területét, átnyúlik a természetfölötti rendbe is. A kölcsönös szeretet itt sajátos szerepet játszik. E közösség megvalósulása sokkal magasabb fokon foglalja magába ezt a szeretetet, és tökéletességében sokkal szorosabban kapcsolódik a természetfölötti világhoz, mint egy nemzet vagy egy állam.

A házassági életközösség azonban még magát a családi életközösséget is felülmúlja. Az egyesítő alapelv itt a személy életének legmélyebb gyökereit érinti. Mint előbb láttuk, a szeretet itt a kapcsolat leglényege. Létesítő elve átöleli nemcsak a házaspár legbensőbb boldogságát, hanem az egymásra hagyatkozó kölcsönös szeretetet, az őszinte érdeklődést a szeretett lény szellemi és erkölcsi növekedése iránt, azt a meggyőződést, hogy Istennek személyre szóló elgondolása testesült meg a házastársban. A házasság különlegessége abban rejlik, hogy mindenestül magába öleli a személy egész természetét, amit más közösség nem tesz meg. Kiterjed az élet minden területére, a legnagyobbtól a legkisebbig, a legfontosabbtól a legmellékesebbig.

A házassági életközösség Krisztusban válik gyümölcsözővé, mindenek fölött a szentségi házasságban, ahol a központi alapelv az, hogy a házaspár megkísérli Krisztusnak az Ő Egyháza iránti szeretetét utánózni. Szeretetük legfőbb célja az élettárs örök üdvössége. Ily módon a házasság sokkal közvetlenebb kapcsolatban van Jézussal és örök sorsunkkal, mint bármilyen más földi közösség.

A házasság nagyobb jelentőségű, mint a nemzet vagy az állam

Jellemző elpogányosult korunkra az a nézet, hogy a nemzet és az állam magasabb rangú, mint a család vagy a házasság, és hogy a nemzeti érdekek szolgálata nagyobb önzetlenséget kíván, mint a család vagy a házasság szolgálata. Ennek alapja az lehet, hogy a nemzet, mint közösség, számbelileg jóval nagyobb és hosszabb életű, mint egy házasság.

Valójában az ellenkezője igaz. A legtökéletesebb állam vagy nemzet sem képes olyan mértékben dicsőíteni Istent, mint egy tökéletes házasság. Sose felejtjük el, hogy mindig és mindenben a döntő kérdés: Mi szolgálja jobban Isten dicsőségét?

A házasság az önzéstől is mentesebb, mert elsősorban nem mi, hanem én-te közösség. A házasságban az önszeretet (egoizmus) ellentétele nem az egész elfogadása úgy, hogy én is egy része vagyok, hanem a felebaráti szeretet, amiben én személyesen részt veszek.

Nem is igen tehetünk többet ennek a fontos kérdésnek a mérlegelésében, minthogy felismerjük azt a rangot, amivel a házasság rendelkezik a közösségek között, és megértjük, hogy önmagában mennyivel magasabb rendű a többiekénél, és hogyan válik a házasság egymagában Isten dicsőítésévé, mint Krisztus és az Ő Egyháza közötti kapcsolat tükörképe.

A keresztény házasság Isten dicsőítése

Krisztus Urunk szavai szerint: „Ahol ketten-hárman összejönnek az én nevemben, közöttük vagyok.” (Mt 18,20) Mily magasztos kincs rejlik a keresztény házasság szívében, ahol két emberi lény Krisztusra emelve tekintetét nemcsak egyesülnek egymással, de végérvényes egységet alkotnak Őbenne, mely egységnek már a pusztá léte is dicsőíti az Üdvözítőt. Mily fenséges, bensőséges kincset birtokol az a ragyogóan tiszta, mindkét felet eltöltő hitvesi szeretet, melyben szívük mintha együtt dobogna: egy a bánatuk, egy a fájdalmuk, egy az örömük és egy a Jézus iránti szeretetük. Mennyi szépség birtokába jutnak e kötelék által, mely a hitvesi szeretettel együtt örök célunkat, lelkünk Istennel való egyesítését is hordozza.

Gondoljunk Szent Erzsébet asszonyra, aki imában töltve az éjszakát, kezét alvó férje kezében hagyta – megható kifejezéseként a forró hitvesi szerelemnek és a megszentelt egyesülésnek, melyet teljesen átjár a tisztelő áhítat. Nem dicsóíti-e Istent az ilyen közösség?

A szentségi házasság élénkíti a Jézus iránti szeretetet

A keresztény házasság mindkét házastárs számára módot nyújt arra, hogy eljusson egy Jézussal való folytonosan tökéletesedő egységre. Amint a kötelék Jézusban és Jézus felé megvalósult, a hitvesi szeretet növekedése egyben a Jézus iránti szeretet gazdagodását is jelenti. A szeretett személyre való ráhagyatkozás, amelyet egy ember átél és át is kell élnie, megnyitja a szívét és képessé teszi arra, hogy egyre jobban és jobban szeressen. A Krisztus nélküli házastársi szeretet azt a veszélyt rejti a házastársak számára, hogy falat emelnek egymás és Isten közé, itt azonban maga a hitvesi szeretet válik a Krisztus iránti szeretet forrásává.

A megszentelt szüzesség mégis felsőbbrendű, mint a házasság

Pontosan a fenti okok miatt azonban, az Istennek szentelt szüzesség magasan fölötte áll a házasságnak. Felsőbbrendűsége nem a házastársi szeretet hiányából ered, hanem abból, hogy a hitvesi szeretet Jézusnak való odaajánlása helyett szüzi állapotban, magával Jézussal jön létre a „házasság”.

Minden léleknek valódi célja egy Krisztusban való házasság, és ez egy földi házassággal is elérhető. De az Istennek szentelt szüzesség önmagában is megvalósítja a jegyesi házasságot.

Ez az állapot magasabb rendű a házasságnál, mert benne egy személy tudatosan ajánlja fel Jézusnak – nem kis áldozatként – a legnemesebb földi javakat, és főként azért, mert közvetlenül éri el a házassági állapotot Jézusban.

Önmagában véve a nőtlen állapot alacsonyabban áll a házasságnál. Csak az a szüzesség képez magasabb rendű állapotot, melyet tudatosan, az Isten országa érdekében választottak, és szenteltek Istennek, akár egy szerzetesrendben, akár a világban élve, mert egy Krisztussal kötött formális házasságot valósít meg, amiben a földi házasság állapotánál nagyobb szeretet a követelmény. A szüzességben Isten nem az érzelmektől mentes, sztoikus eszmény követésére szólít bennünket, hanem arra, hogy a leglángolóbb, életteljes szeretettel töltse be szívünket.

Ebben a felsőbbrendű állapotban jaj azoknak, akiket forró érzelmek helyett bizonyos keményszívűség keríti hatalmába, és ezáltal messzebb sodródnak Istentől, mint ahol kezdetben voltak, amikor az önmagukról való lemondással Istent eredetileg megkönyékezték.

A szüzi állapot feltétlenül fölötte áll a házasságnak, mert több szeretetet kíván meg. A tökéletességre törekvő szüzi állapot nagyon is távol van attól, hogy eltemesse a szívet, inkább az érzésvilág legnagyobb mélységét, a természetfölötti szeretet teljességét igényli.

A katolikus felfogás szerint a szüzi állapot fensőbbbsége abban áll, hogy Isten szemében a magasabb rendű szeretet kiválóbbá teszi. Ha tehát fel akarjuk fogni a házasság igaz értelmét és értékét, emlékezzünk a mi Urunk szavaira: „Azért jöttem, hogy tüzet gyújtsak a földön, és mi mást akarnék, mint hogy lángra lobbanjon.” (Lk 12,49)

Életrajzi adatok

Dietrich von Hildebrand (1889–1977)

Hitler félt tőle, XII. Piusz a XX. század egyházdoktorának nevezte. Dietrich von Hildebrand több mint hat évtizeden át, mint filozófus, a lelkiélet írója és mint a náciellenes keresztesháború harcosa, egy filozófiai, vallási és politikai csoport vezére lett, előadókörutakra járt Európa és Amerika országaiba, több mint harminc könyvet és számos tanulmányt írt. Tanítása és hatása mind a mai napig tartósnak bizonyult.

Jóllehet von Hildebrand mély és eredeti gondolkodó volt, átfogva az emberi érdeklődés minden területét, feltárva azok egész színképét, előadásában és írásaiban ösztönösen kerülte a túlzó elméleteket és a szélsőséges nézeteket. Ehelyett arra törekedett, hogy fényt vessen a természet és az emberi lét „mindennapos” elemeire, melyeket könnyen félreértének, vagy túl gyakran természetesnek és ezért jelentéktelennek tekintenek.

Von Hildebrand filozófiája az emberre mint személyre irányul, a személy benső erkölcsi és érzelmi életét vizsgálja, és azokat a viszonyulásokat, melyek egy személy és világa között állnak fenn.

Az a háttér, amelyben von Hildebrand élt, különösen alkalmassá tette őt ezeknek az alapeszméknek vizsgálatára. 1889-ben a szépséges Firenzében született egy jól ismert német szobrász, Adolf von Hildebrand fiaként. Abban az időben von Hildebrand otthona művészeti és kulturális központ volt, melyet az akkori legjelentősebb európai művészek és muzsikuskok látogattak. A fiatal Dietrich korai megismerkedése ezekkel az élénk szellemű, alkotóerejük teljében lévő egyénnel nagyban befolyásolta az emberi élet iránti természetes érdeklődését.

Firenzében a természet szépsége és a város renaissance műkincseinek gazdagsága vette körül a fiatal Hildebrandot, ugyanakkor átjárta a katolikus légkör a művészetben, az építészetben és a lakosság mindennapi életében. Ezek a korai firenzei évek sietteték benne az igazság, a jóság, a szépség és a kereszténység iránti szenvedélyes szeretet kialakulását.

Ahogy idősödött, mély vonzódás alakult ki benne a filozófia iránt. Mesterei korai huszadik századbeli német filozófusok, Edmund Husserl, Max Scheler, Adolf Reinach voltak. Több éven át tanított filozófiát a müncheni egyetemen. 1914-ben a protestáns hitről áttért a katolikus hitre.

Az első világháború után hamarosan a nemzeti szocializmus kezdte fenyegetni szeretett Dél-Németországot. A rá jellemző éleslátással azonnal felismerte a benne rejlő veszélyt, és cikkeiben, beszédeiben kezdettől fogva bátran emelte fel szavát a nácizmus ellen. Mondván, hogy nem hajlandó egy olyan országban élni, melyet egy bűnöző kormányoz, von Hildebrand fájó szívvel elhagyta szülőföldjét, és Ausztriába költözött. A bécsi egyetemen továbbra is filozófiát tanított, és folytatta harcát a *Christliche Ständestaat (Keresztény Álláspont)* című erősen náciellenes újság szerkesztésével. Ez arra készítette a felbőszült Himmlert és Hitlert, hogy megpróbálják elhallgattatni őt. Betiltották náciellenes újságját, és elrendelték meggyilkolását. Von Hildebrandnak azonban sikerült elkerülnie az orgyilkosokat, és Svájcba menekülnie, éppen amikor Ausztria a nácik kezére került.

Jellemző rá, hogy a nácikkal vívott élethalálharc idején is megőrizte mély lelki életét, éppen ebben az időszakban írta meg legnagyobb művét *Átalakulásunk Krisztusban* címmel.

Elmenekülve Ausztriából, von Hildebrand sok országot bejárt, míg végül 1940-ben Amerikában telepedett le. New Yorkban a Fordham egyetemen a filozófia professzora lett, és nyugalomba vonulásáig itt tanított. Legjobb munkáit ezekben az években írta. 1977-ben halt meg New York állam New Rochelle nevű városában.

Dietrich von Hildebrandot éles értelme, mélyen szántó eredetisége, csodálatosan gazdag szellemi termékenysége, személyes bátorsága, mély lelkiélete, igazságérzete, a jóság és szépség iránti szeretete tette a huszadik század legnagyobb filozófusainak és tudósainak egyikévé.